

KOMENDA GŁÓWNA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

SYSTEM SZKOLENIA CZŁONKÓW OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH BIORĄCYCH BEZPOŚREDNI UDZIAŁ W DZIAŁANIACH RATOWNICZYCH

ZATWIERDZAM

KOMENDANT GŁÓWNY
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

st. bryg. mgr inż. Kazimierz KRZOWSKI

AKCEPTUJĘ

PREZES ZARZĄDU GŁÓWNEGO
ZOSP RP

Waldemar PAWLAK

Warszawa, 2006

W opracowaniu systemu szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych brali udział:

I. Pracami merytorycznymi nad programem kierował:

nadbryg. Wiesław Leśniakiewicz

II. Autorzy

1. bryg. mgr inż. Waldemar Blicharz - CS PSP Częstochowa
2. st. kpt. mgr inż. Robert Łazaj - CS PSP Częstochowa
3. mgr inż. Jan Kielin - CS PSP Częstochowa
4. st. bryg. inż. Zbigniew Czepiński - KP PSP w Puławach
5. bryg. mgr inż. Janusz Szylar KP PSP w Lipsku
6. st. kpt. mgr inż. Jacek Borowski - KG PSP

III. Opracowanie metodyczne i redakcyjne

1. mgr Magdalena Stajszczak
2. kpt. mgr inż. Robert Żuczek

IV. Konsultacje z Zarządem Głównym Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP

1. Janusz Bonecki
2. Stanisław Mikulak
3. Tomasz Poręba
4. Jerzy Olejnik

WPROWADZENIE

Ustawy o ochronie przeciwpożarowej i Państwowej Straży Pożarnej z sierpnia 1991 roku przypisały Państwowej Straży Pożarnej wiodącą rolę w sprawach ochrony przeciwpożarowej oraz organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG).

W skład systemu wchodzi wytypowane Ochotnicze Straże Pożarne, spełniając wiodącą rolę w systemie reagowania gminy i powiatu. Pozostałe Ochotnicze Straże Pożarne mimo, że nie wchodzi w skład Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego również uczestniczą w działaniach ratowniczych.

Zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej Ochotnicze Straże Pożarne są jednostkami ochrony przeciwpożarowej, a szczegółowe zadania oraz organizację określa ich statut, który w części dotyczącej spraw ochrony przeciwpożarowej podlega uzgodnieniu z właściwym terenowo komendantem powiatowym Państwowej Straży Pożarnej. Ich podstawowymi zadaniami wynikającymi ze statutu są m. in.:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń,
- informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi,
- działania na rzecz ochrony środowiska.

Analiza interwencji za lata 2000 - 2004 wskazuje, że Ochotnicze Straże Pożarne uczestniczyły w ok. 30 % ogółu interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej w skali kraju. Odnosząc się do ogólnej liczby pożarów, czy miejscowych zagrożeń powstałych w skali roku można zauważyć, że Ochotnicze Straże Pożarne średniorocznie uczestniczyły w gaszeniu ok. 40% pożarów i w likwidacji ok. 25% miejscowych zagrożeń. Samodzielnie Ochotnicze Straże Pożarne w roku 2004 ugasiły 22,4% ogółu pożarów i zlikwidowały 20,5% ogółu miejscowych zagrożeń.

Ochotnicze Straże Pożarne odgrywają również istotną rolę w zakresie ochrony ludności. Z przeprowadzonych przez Państwową Straż Pożarną analiz wynika konieczność istnienia w każdej gminie, co najmniej jednej Ochotniczej Straży Pożarnej włączonej do KSRG. Przedmiotowe analizy zabezpieczenia operacyjnego wskazują również potrzebę istnienia w KSRG dwóch lub więcej Ochotniczych Straży Pożarnych, jeśli w obszarze chronionym występują drogi krajowe lub autostrady, zakłady przemysłowe magazynujące lub przerabiające substancje niebezpieczne, obszary powodziowe oraz akweny o przeznaczeniu rekreacyjnym, a także inne tereny o zwiększonym zagrożeniu wystąpienia stanów nagłych lub nagłych zagrożeń środowiska lub mienia.

Przeprowadzane analizy ilościowe i jakościowe szkoleń oraz działań operacyjnych jednoznacznie wskazują, że zadania realizowane przez Państwową Straż Pożarną i Ochotnicze Straże Pożarne wymagają odpowiedniego poziomu wyszkolenia członków Ochotniczych Straży Pożarnych biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczych, a w szczególności specjalistycznej wiedzy i umiejętności. Dodatkowo coraz szerszy katalog zagrożeń oraz wymagań i oczekiwań społeczeństwa oraz konieczność podnoszenia poziomu jakości prowadzonych działań ratowniczych wymusiły nowelizację dotychczas

obowiązujących programów szkolenia. Spowodowały również konieczność stworzenia spójnego i przejrzystego systemu szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych. Należy zaznaczyć, że dotychczasowy system szkolenia nie uwzględnia nowych zadań, z jakimi strażacy ratownicy Ochotniczych Straży Pożarnych spotykają się podczas działań ratowniczo - gaśniczych. Nie obejmuje również ważnych tematów i problematyki związanej ze szkoleniami specjalistycznymi oraz obowiązkiem przeszkolenia w zakresie BHP. Dotychczasowa dominacja problematyki zapobiegania i gaszenia pożarów w codziennej praktyce ratowniczej Ochotniczych Straży Pożarnych przenosi się na ratownictwo techniczne, szczególnie podczas zdarzeń na drogach oraz na ratownictwo medyczne w zakresie udzielania pierwszej pomocy medycznej. Dlatego w projektowanych programach założono potrzebę realizacji tych zadań już na wstępnym etapie.

Organizatorem szkoleń Ochotniczych Straży Pożarnych ma być w nowych założeniach przede wszystkim komenda powiatowa lub miejska Państwowej Straży Pożarnej oraz komenda wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej. Powiązanie szczebla powiatowego ze szkoleniem strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych na swoim terenie ma głębokie uzasadnienie, a to z uwagi na przyszłe wspólne działania ratownicze, w czasie których od realizacji poszczególnych etapów akcji i od rzetelnego ich wykonania zależeć będzie bezpieczeństwo wszystkich ratowników i oczywiście poszkodowanych. Tworzące się w czasie szkolenia więzy między prowadzącymi szkolenie funkcjonariuszami Państwowej Straży Pożarnej, a jego uczestnikami, oparte na solidnej platformie wzajemnego poznania i zaufania, dadzą pozytywny rezultat w czasie prowadzenia akcji ratowniczych i ćwiczeń,.

Zaproponowane rozwiązanie opiera się na trzech poziomach, od szkolenia podstawowego, poprzez szkolenia specjalistyczne, a skończywszy na szkoleniach dowódczych. Schemat systemu szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych przedstawia Załącznik nr 1. Na każdym z zaproponowanych poziomów występują bloki szkoleniowe, które ułożone są w kolejności chronologicznej przez co tworzą tzw. ścieżkę szkoleniową.

Do opracowania nowego systemu szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych wykorzystane zostały wieloletnie doświadczenia zdobyte w trakcie organizacji szkoleń, w trakcie współpracy podczas działań ratowniczych ze strażakami ratownikami Ochotniczych Straży Pożarnych oraz dorobek „Programu FENIX 2020”, którego inicjatorem było Prezydium Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP oraz Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej. Priorytetem w trakcie prac było sprostanie nie tylko oczekiwaniom społeczeństwa, ale również oczekiwaniom strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych.

I. ORGANIZACJA SYSTEMU SZKOLENIA

1. Szkolenie podstawowe

Celem szkolenia podstawowego strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych jest przygotowanie do sprawnego i bezpiecznego wykonywania zadań ratowniczo-gaśniczych, w tym do samodzielnego wykonywania podstawowych czynności w ramach zastępu. Szkolenie podstawowe strażaka ratownika Ochotniczych Straży Pożarnych można realizować jednoetapowo zgodnie z tabelą nr 1 zawartą w Załączniku nr 2 lub w rozbiciu na dwa moduły szkoleniowe zgodnie z tabelą nr 2 zawartą w Załączniku nr 2, realizowane w okresie nie dłuższym niż 2 lata. Moduły szkoleniowe należy realizować zgodnie z kolejnością określoną w Załączniku nr 1.

Programy ramowe oraz programy szczegółowe szkolenia podstawowego zawiera Załącznik nr 2.

2. Szkolenia specjalistyczne

Celem szkolenia specjalistycznego jest przygotowanie strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych do wykonywania działań z użyciem sprzętu technicznego wymagającego umiejętności wykraczających poza obszar szkolenia podstawowego oraz przygotowanie do udzielania pierwszej pomocy medycznej. Nabycie specjalistycznych umiejętności pozwala na prowadzenie działań ratowniczych z użyciem sprzętu specjalistycznego, w który wyposażone są Ochotnicze Straże Pożarne, zgodnie z rodzajem zagrożeń występujących na własnym terenie działania oraz wykonywaniem działań ratowniczych w ramach specjalistycznych grup ratowniczych.

Szkolenia specjalistyczne:

- w zakresie ratownictwa chemicznego i ekologicznego,
- z zakresu ratownictwa wysokościowego,
- w zakresie eksploatacji, obsługi i konserwacji samochodów z drabiną mechaniczną,
- w zakresie eksploatacji, obsługi i konserwacji samochodów z podnośnikiem,
- w zakresie ratownictwa wodnego,
- dla grup poszukiwawczo – ratowniczych,
- z zakresu kierowania ruchem drogowym,
- kurs pierwszej pomocy medycznej

dla strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych realizowane są zgodnie z programami szkolenia specjalistycznego dla strażaków Państwowej Straży Pożarnej.

Programy ramowe oraz programy szczegółowe szkoleń specjalistycznych:

- z zakresu ratownictwa technicznego dla strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych,
- kierowców - konserwatorów sprzętu ratowniczego Ochotniczych Straży Pożarnych,
- z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach

a także tryb organizacji szkoleń zawiera Załącznik nr 3.

3. Szkolenia dowódcze

System szkolenia przewiduje poza szkoleniem podstawowym i specjalistycznym, organizację szkoleń dla dowódców najniższego szczebla, przygotowywanych do dowodzenia jednostkami taktycznymi na poziomie interwencyjnym. Przewiduje on szkolenie operacyjne dowódców, naczelników oraz komendantów gminnych ZOSP RP, z zachowaniem hierarchii zdobywania umiejętności dowódczych.

Programy ramowe oraz szczegółowe szkoleń dowódczych zawiera Załącznik nr 4.

II. ORGANIZACJA SZKOLEŃ

1. Programy szkolenia podstawowego mogą być realizowane w sposób klasyczny przedmiotowy z wykorzystaniem sal wykładowych i stanowisk do ćwiczeń oraz, jeżeli zapewniona zostanie niezbędna infrastruktura informatyczna, z zastosowaniem metod nauczania na odległość np. e-learning.
2. Wykorzystanie metody nauczania na odległość pozwala na swobodny wybór terminu rozpoczęcia kursu i nauki we własnym tempie, w dowolnie wybranej chwili. Osoba, która zrealizuje część teoretyczną programu z wykorzystaniem metod nauki na odległość i zaliczy tę część może przystąpić do części praktycznej realizowanej w komendzie powiatowej/miejskiej, komendzie wojewódzkiej lub szkole Państwowej Straży Pożarnej.
3. Z dniem wejścia w życie nowych programów szkolenia dla członków OSP tracą moc programy szkolenia z 1994 roku.

III. WARUNKI PRZYJĘCIA NA SZKOLENIE

Każdy strażak ratownik Ochotniczych Straży Pożarnych kierowany na szkolenie przygotowujące do udziału w działaniach ratowniczych, na każdym z poziomów wyszkolenia musi posiadać:

- 1) ukończone 18 lat i nie przekroczone 55 lat,
- 2) zaświadczenie lekarskie stwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych,
- 3) ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- 4) skierowanie na szkolenie od zarządu Ochotniczej Straży Pożarnej potwierdzone przez właściwy organ gminy.

Dodatkowo strażak ratownik Ochotniczych Straży Pożarnych starający się o przyjęcie na poszczególne rodzaje szkoleń powinien posiadać:

- 1) w przypadku szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych część I – wykształcenie co najmniej podstawowe (dotychczasowy system ośmioklasowy) lub gimnazjalne,
- 2) w przypadku szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych część II – wykształcenie co najmniej podstawowe (dotychczasowy system ośmioklasowy) lub gimnazjalne oraz zaświadczenie o ukończeniu szkolenia strażaków ratowników OSP część I,
- 3) w przypadku szkolenia z zakresu ratownictwa technicznego dla strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych, szkolenia kierowców - konserwatorów sprzętu ratowniczego Ochotniczych Straży Pożarnych oraz z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach – wykształcenie co najmniej podstawowe (dotychczasowy system ośmioklasowy) lub gimnazjalne oraz

- zaświadczenie o ukończeniu szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych część II lub spełnienie równorzędnych wymagań,
- 4) w przypadku pozostałych szkoleń specjalistycznych spełnienie wymagań określonych w programach szkoleń specjalistycznych,
  - 5) w przypadku skierowania na szkolenia w zakresie eksploatacji, obsługi i konserwacji samochodów z drabiną mechaniczną oraz w zakresie eksploatacji, obsługi i konserwacji samochodów z podnośnikiem wymaga się dodatkowo ukończenia szkolenia kierowców – konserwatorów sprzętu ratowniczego OSP,
  - 6) w przypadku szkolenia dowódców Ochotniczych Straży Pożarnych – wykształcenie co najmniej na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, co najmniej 3-letni staż jako strażak ratownik Ochotniczych Straży Pożarnych, zaświadczenie o ukończeniu szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych część II lub spełnienie równorzędnych wymagań, zaświadczenie o ukończeniu kursu z zakresu ratownictwa technicznego dla strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych,
  - 7) w przypadku szkolenia naczelników Ochotniczych Straży Pożarnych – zalecane wykształcenie co najmniej średnie oraz zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dowódców Ochotniczych Straży Pożarnych,
  - 8) w przypadku szkolenia komendantów gminnych ZOSP RP – zalecane wykształcenie co najmniej średnie oraz zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dowódców Ochotniczych Straży Pożarnych,

IV. KWALIFIKACJE I UPRAWNIENIA

1. Uprawnienia do wykonywania czynności ratowniczo – gaśniczych, udzielania pierwszej pomocy medycznej, prowadzenia działań z zakresu ratownictwa technicznego oraz innych działań specjalistycznych, a także pełnienia funkcji dowódczych, strażak ratownik Ochotniczych Straży Pożarnych nabywa po ukończeniu poszczególnych rodzajów szkoleń.
2. Udział w szkoleniach specjalistycznych odbywa się na zasadzie fakultatywności, w zależności od: rodzajów zagrożeń opisanych w powiatowych planach ratowniczych oraz posiadanego sprzętu.
3. Ukończenie szkolenia według „Programu Szeregowców Ochotniczych Straży Pożarnych” jest równoznaczne z ukończeniem szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych część I.
4. Ukończenie szkolenia według „Programu Szeregowców Ochotniczych Straży Pożarnych” oraz szkolenia przygotowującego do pracy w aparatach oddechowych, a także szkolenia z zakresu bhp jest równoznaczne z ukończeniem szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych część II.
5. Osoby, które ukończyły kurs dowódców Ochotniczych Straży Pożarnych, naczelników Ochotniczych Straży Pożarnych, operatorów sprzętu Ochotniczych Straży Pożarnych według dotychczasowych programów, zachowują swoje uprawnienia pod warunkiem: ukończenia przez te osoby szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych część II lub spełnienia warunków określonych w pkt 4 oraz ukończenia szkolenia z zakresu ratownictwa technicznego strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych według nowych programów.
6. Od osób, które ukończyły co najmniej kurs nauczania kwalifikacyjnego szeregowych Państwowej Straży Pożarnej lub kurs dla osób odbywających służbę zastępczą w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej, a są członkami Ochotniczych Straży Pożarnych, nie wymaga się ukończenia szkolenia podstawowego strażaka ratownika Ochotniczych Straży Pożarnych oraz szkoleń specjalistycznych z zakresu ratownictwa technicznego strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych, kierowców konserwatorów sprzętu ratowniczego Ochotniczych Straży Pożarnych, szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach.
7. Osoby, które ukończyły co najmniej kurs nauczania kwalifikacyjnego podoficerów Państwowej Straży Pożarnej, spełniają wymagania kwalifikacyjne do pełnienia funkcji dowódców Ochotniczych Straży Pożarnych, Naczelników Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Komendantów Gminnych ZOSP RP.

V. EGZAMINY

1. Egzaminy końcowe organizowane przez komendy powiatowe/miejskie Państwowej Straży Pożarnej oraz komendy wojewódzkie Państwowej Straży Pożarnej są przeprowadzane przez zespoły egzaminacyjne wyznaczone przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej, spośród egzaminatorów.
2. Komendanci wojewódzcy Państwowej Straży Pożarnej tworzą listy egzaminatorów, spośród strażaków Państwowej Straży Pożarnej oraz funkcyjnych związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, spełniających wymagania określone przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej.

3. W komisji egzaminacyjnej zasiada obligatoryjnie jeden z komendantów gminnych ZOSP RP z gminy, z której członkowie OSP uczestniczyli w szkoleniu oraz fakultatywnie komendant gminny ochrony przeciwpożarowej. Ustalenia w tym zakresie podejmuje organizator szkolenia.
4. Po zrealizowaniu treści programowych należy przeprowadzić egzamin teoretyczny oraz egzamin praktyczny.
5. Do egzaminu teoretycznego zostaną dopuszczeni słuchacze, którzy uczestniczyli w co najmniej 80% jednostek lekcyjnych objętych programem oraz dopełnili warunków, które zostały określone przez osoby prowadzące zajęcia teoretyczne. Egzamin ten powinien być przeprowadzony po zrealizowaniu zajęć teoretycznych.
6. Przystąpienie do egzaminu praktycznego uwarunkowane jest otrzymaniem pozytywnej oceny z egzaminu teoretycznego.
7. Warunkiem ukończenia kursu jest zdanie obydwu form egzaminu.
8. Ocena końcowa ze szkolenia stanowi średnią ocen pozytywnych uzyskanych w dwóch etapach egzaminu.
9. Wyjątkiem przy ocenianiu jest szkolenie Naczelników Ochotniczych Straży Pożarnych, gdzie egzamin przeprowadzany jest tylko w formie egzaminu teoretycznego, którego ocena stanowi jednocześnie ocenę końcową egzaminu.
10. Oceny uzyskiwane w trakcie egzaminu ustala się według skali ocen: celujący (6), bardzo dobry (5), dobry (4), dostateczny (3), dopuszczający (2), niedostateczny (1).
11. Wszyscy słuchacze kończący szkolenie z oceną pozytywną otrzymują zaświadczenie o ukończeniu szkolenia, zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik nr 5.
12. Słuchacz, który nie uzyskał oceny pozytywnej z egzaminu teoretycznego lub praktycznego, może zdawać egzamin poprawkowy na najbliższym kursie z tego zakresu lub w terminie wyznaczonym przez organizatora szkolenia.

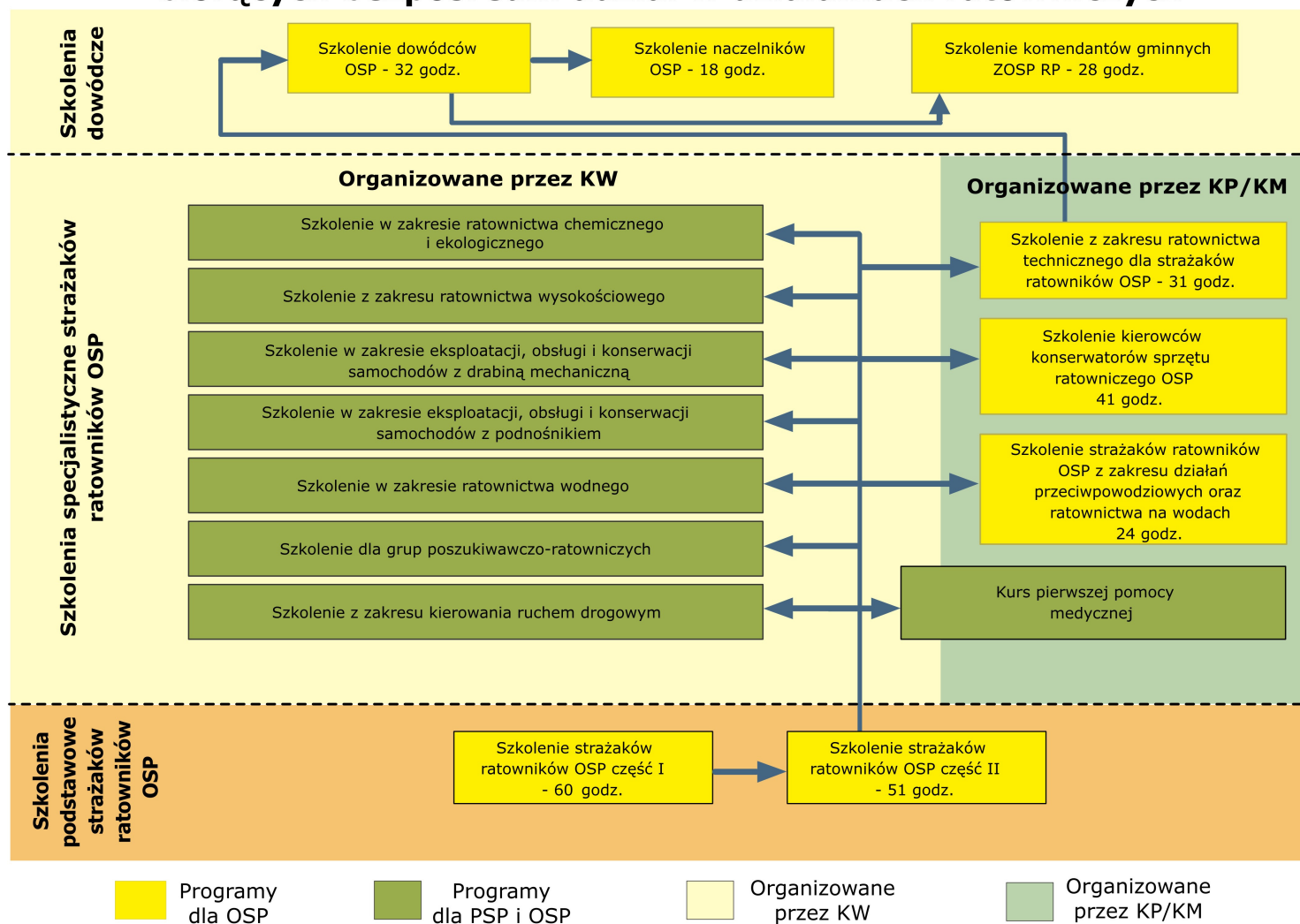
VI. PODMIOTY UPRAWNIONE DO PROWADZENIA SZKOLEŃ

1. Organizatorem szkolenia podstawowego strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych oraz szkoleń specjalistycznych: z zakresu ratownictwa technicznego strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych, kierowców konserwatorów sprzętu ratowniczego Ochotniczych Straży Pożarnych oraz szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach jest komenda powiatowa/miejska Państwowej Straży Pożarnej.
2. Dopuszcza się również realizację części zajęć szkolenia podstawowego dla strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych w Ochotniczej Straży Pożarnej, wyznaczonej przez organizatora szkolenia.
3. Szkolenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych organizowane w oparciu o programy szkolenia specjalistycznego Państwowej Straży Pożarnej oraz szkolenia dowódców Ochotniczych Straży Pożarnych, naczelników Ochotniczych Straży Pożarnych i komendantów gminnych ZOSP RP prowadzone są przez szkoły Państwowej Straży Pożarnej i komendy wojewódzkie Państwowej Straży Pożarnej. Jedyne wyjątkiem szkolenia specjalistycznego, które może organizować Ochotnicza Straż Pożarna oraz inne podmioty zewnętrzne jest kurs pierwszej pomocy medycznej. Warunkiem organizacji tego szkolenia jest spełnienie warunków określonych w programie kursu.

VII. ZASADY DOKUMENTOWANIA SZKOLEŃ

1. Ukończenie poszczególnych modułów szkoleniowych udokumentowane jest wydaniem zaświadczenia oraz wpisem do karty szkolenia, której wzór stanowi Załącznik nr 6. Szkolenie strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych część I kończy się zaliczeniem, zaś pozostałe szkolenia kończą się egzaminem przed komisją zewnętrzną.
2. Wpisu o zaliczeniu lub zdaniu egzaminu dokonuje właściwy terenowo komendant powiatowy/miejski Państwowej Straży Pożarnej, komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej lub komendant szkoły Państwowej Straży Pożarnej.
3. Z przebiegu szkolenia sporządzana jest dokumentacja szkoleniowa obowiązująca w szkołach i ośrodkach szkolenia Państwowej Straży Pożarnej.

Schemat systemu szkolenia członków ochotniczych straży pożarnych biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczych

**SZKOLENIE PODSTAWOWE
SRTAŻAKÓW RATOWNIKÓW OSP**

Tabela nr 1. Szkolenie podstawowe strażaków ratowników OSP realizowane jednoetapowo.

Lp.	Temat	T	P	R
1.	Organizacja ochotniczych straży pożarnych, ochrony ludności w tym ochrony przeciwpożarowej	2	-	2
2.	Służba wewnętrzna. Musztra	1	2	3
3.	Bezpieczeństwo i higiena pracy	11	-	11
4.	Sprzęt ratowniczy i podręczny sprzęt gaśniczy	2	1	3
5.	Drabiny pożarnicze	1	5	6
6.	Węże, armatura wodna, sprzęt do podawania piany	2	-	2
7.	Proces spalania. Rozwój pożaru	2	-	2
8.	Sprzęt ochrony dróg oddechowych	4	16	20
9.	Ratowniczy sprzęt mechaniczny	3	8	11
10.	Zadania strażaków w zastępie	1	1	2
11.	Podstawy organizacji akcji	1	-	1
12.	Taktyka gaszenia pożarów	2	4	6
13.	Rozwijanie linii i zajmowanie stanowisk gaśniczych	2	6	8
14.	Gaszenie pożarów oraz środki gaśnicze	2	2	4
15.	Ewakuacja ludzi, zwierząt i mienia	1	3	4
16.	Podstawowe zadania strażaków ratowników OSP w czasie działań chemiczno – ekologicznych	1	2	3
17.	Działania w czasie innych miejscowych zagrożeń	3	3	6
18.	Łączność i alarmowanie	1	2	3
19.	Egzamin	2	5	7
	Razem	44	60	104

Tabela nr 2. Szkolenie podstawowe strażaków ratowników OSP realizowane w formie modułów szkoleniowych.

Lp.	Rodzaj szkolenia	Liczba godzin
1.	Szkolenie strażaków ratowników OSP część I	60 (godz.)
2.	Szkolenie strażaków ratowników OSP część II	51 (godz.)

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

Biuro Szkolenia

**PROGRAM SZKOLENIA
STRAŻAKÓW RATOWNIKÓW OSP**

CZEŚĆ I

WARSZAWA, 2006 r.

I. ORGANIZACJA SZKOLENIA

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie strażaka ratownika OSP do sprawnego i bezpiecznego wykonywania zadań ratowniczo-gaśniczych, w tym nabycie umiejętności do wykonywania podstawowych czynności w ramach zastępu, podczas akcji ratowniczo-gaśniczych.

2. Charakterystyka absolwenta

W wyniku realizacji niniejszego programu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- określać zasady zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzeniania się pożaru,
- oceniać zachowanie się materiałów i konstrukcji budowlanych w warunkach pożaru,
- rozpoznawać zagrożenia, mogące stanowić niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia mienia i środowiska,
- prowadzić działania ratownicze w ramach zastępu,
- omawiać metody i sposoby ewakuacji oraz przeprowadzać ewakuację,
- współdziałać w ramach pododdziałów,
- postępować podczas uroczystości pożarniczych i państwowych.

Wymagania szczegółowe określone zostały w ramach poszczególnych tematów.

Ukończenie szkolenia nie uprawnia do działań z użyciem sprzętu ochrony dróg oddechowych oraz działań z użyciem ratowniczego sprzętu mechanicznego.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- a) ukończone 18 lat i nie przekroczone 55lat,
- b) zaświadczenie lekarskie stwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych.
- c) ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- d) skierowanie na szkolenie od zarządu Ochotniczej Straży Pożarnej potwierdzone przez właściwy organ gminy
- e) wykształcenie co najmniej podstawowe (dotychczasowy system ośmioklasowy) lub gimnazjalne,

4. Organizacja procesu dydaktycznego

- a) W ramach szkolenia uczestnik odbywa instruktaż ogólny i stanowiskowy w zakresie BHP.
- b) Podstawą organizacji procesu dydaktycznego jest program szkolenia strażaka ratownika OSP część I.
- c) Organizatorem szkolenia jest komenda powiatowa/miejska Państwowej Straży Pożarnej. Dopuszcza się realizację części zajęć w OSP wyznaczonej przez organizatora szkolenia lub z wykorzystaniem metod nauczania na odległość .
- d) Podstawową formą szkolenia jest lekcja trwająca 45 minut. Lekcje powinny odbywać się w salach przystosowanych do prowadzenia zajęć teoretycznych (odpowiadających warunkom higieny szkolnej, odpowiednio wyposażonych

- w techniczne środki dydaktyczne) oraz w miejscach pozwalających na sprawną organizację ćwiczeń.
- e) Na zajęcia należy zapewnić urządzenia i środki dydaktyczne np.: rzutnik, telewizor, odtwarzacz video, rzeczywisty sprzęt ratowniczo - gaśniczy, foliogramy, filmy dydaktyczne.
  - f) Zajęcia dydaktyczne zaleca się organizować w ilości 8 godzin lekcyjnych. Kształcenie teoretyczne powinno korelować z zajęciami praktycznymi.
  - g) Realizacja szkolenia może odbywać się w systemie dziennym bądź zaocznym.
  - h) Ukończenie szkolenia strażaków ratowników OSP część I jest równoznaczne z ukończeniem instruktażu ogólnego i stanowiskowego w zakresie BHP i powinno być udokumentowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.
  - i) Na realizację programu przewidziano:
    - zajęcia dydaktyczne - teoretyczne 30 godz. w tym BHP - 11 godz,
    - zajęcia dydaktyczne - praktyczne 25 godz,
    - egzamin teoretyczny i praktyczny – 5 godz.

5. Wskazówki metodyczne

- a) Realizacja poszczególnych tematów powinna przebiegać zgodnie z wyszczególnionymi zagadnieniami.
- b) Zajęcia praktyczne należy prowadzić w grupach (4-8 osobowych), stosownie do realizowanej tematyki, uwzględniając wskazówki do poszczególnych tematów.
- c) Zajęcia powinny być prowadzone przy zastosowaniu metod aktywizujących. Należy umiejętnie łączyć wiedzę teoretyczną z praktyką działań ratowniczo - gaśniczych. W szerokim zakresie należy korzystać z technicznych środków dydaktycznych, a także pobudzać aktywność i samodzielność poznawczą strażaków ratowników OSP.
- d) Czynności dydaktyczne w zakresie przygotowania zajęć, ich realizacji i kontroli stopnia opanowania wiedzy przez strażaków ratowników OSP, powinny być podporządkowane osiągnięciu celów szczegółowych.
- e) Obok celów dydaktycznych, realizacja programu powinna sprzyjać osiągnięciu celów wychowawczych.
- f) Przed zajęciami praktycznymi (ćwiczeniami) należy zapoznać uczestników z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówić ich przebieg.
- g) Należy zwrócić uwagę na właściwą organizację zajęć praktycznych, w tym na zapewnienie niezbędnego sprzętu do realizacji założenia.
- h) Instruktaż bieżący - ma na celu natychmiastowe usuwanie usterek zauważonych w trakcie ćwiczeń.
- i) Instruktaż końcowy - ma charakter podsumowania zajęć. Może on być prowadzony metodą pogadanki podsumowującej ćwiczenie, podczas, której instruktor sprawdza stopień przyswojenia tematu ćwiczeń i omawia popełnione przez ćwiczących błędy, ewentualnie wskazuje prawidłowe wykonanie ćwiczenia.
- j) Ćwiczenia każdorazowo należy zakończyć oczyszczeniem i konserwacją użytkowanego sprzętu, w celu kształtowania u strażaków ratowników OSP nawyku dbałości o sprzęt i praktycznego zaznajomienia ich z zasadami i sposobami konserwacji sprzętu pożarniczego.

- k) W toku zajęć, należy systematycznie kontrolować stopień opanowania materiału, uwzględniając wskazówki zawarte w ramach poszczególnych tematów.
- l) Program szkolenia strażaków ratowników OSP część I obejmuje wiadomości i umiejętności, które powinny być systematycznie uaktualniane, pogłębiane i rozszerzane przez absolwentów w toku ustawicznego doskonalenia umiejętności, prowadzonego w OSP oraz w formie samokształcenia.
- m) Zagadnienia bezpieczeństwa i higieny pracy powinny być zintegrowane z tematyką szkolenia. W procesie nauczania należy określać istniejące i przewidywane zagrożenia oraz wskazywać sposoby bezpiecznego wykonywania zadań.
- n) Tematy BHP powinien realizować specjalista o odpowiednich kwalifikacjach i przygotowaniu kierunkowym umożliwiającym wydanie zaświadczenia.

6. Zalecenia dotyczące oceniania i wydania zaświadczenia

- a) W ocenianiu bieżącym dopuszcza się indywidualizację wynikającą ze specyfiki szkolenia i koncepcji dydaktycznych prowadzącego.
- b) Podstawowymi metodami kontroli i oceny wyników nauczania powinny być pytania ustne, prace pisemne i zadania praktyczne.
- c) Na pierwszych zajęciach prowadzący przedmiot ma obowiązek przedstawić uczestnikom kursu:
  - program i zalecaną literaturę,
  - zasady realizacji programu i zaliczenia szkolenia oraz sposób bieżącej kontroli wyników nauczania.
- d) Po zakończeniu szkolenia strażacy ratownicy OSP składają egzamin obejmujący treści szkolenia strażaków ratowników OSP część I.
- e) Uczestnicy szkolenia, którzy z wynikiem pozytywnym ukończą szkolenie otrzymują zaświadczenie.
- f) Na drugiej stronie zaświadczenia należy podać plan szkolenia.

7. Kadra dydaktyczna

Do prowadzenia zajęć dydaktycznych uprawnieni są:

- strażacy PSP upoważnieni przez właściwego komendanta powiatowego/miejskiego,
- specjaliści o odpowiednim przygotowaniu kierunkowym np. BHP,
- funkcyjni Związku OSP RP posiadający odpowiednie przygotowanie merytoryczne.

8. Plan szkolenia

L.p.	Temat	T	P	R
1.	Organizacja ochotniczych straży pożarnych	1	-	1
2.	Służba wewnętrzna. Musztra	1	2	3
3.	Bezpieczeństwo i higiena pracy	11	-	11
4.	Sprzęt ratowniczy i podręczny sprzęt gaśniczy	2	1	3
5.	Drabiny pożarnicze	1	5	6
6.	Węże, armatura wodna, sprzęt do podawania piany	2	-	2
7.	Proces spalania, a pożar	1	-	1
8.	Zadania strażaków w zastępie	1	1	2
9.	Podstawy organizacji akcji	1	-	1
10.	Rozwijanie linii i zajmowanie stanowisk gaśniczych	2	6	8
11.	Gaszenie pożarów oraz środki gaśnicze	2	2	4
12.	Ewakuacja ludzi, zwierząt i mienia	1	3	4
13.	Działania w czasie innych miejscowych zagrożeń	3	3	6
14.	Łączność i alarmowanie	1	2	3
15.	Egzamin	1	4	5
	Razem	31	29	60

T - zajęcia o charakterze teoretycznym, P - zajęcia o charakterze praktycznym, R – razem

II. TREŚCI I SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA

1. Organizacja ochotniczych straży pożarnych – 1T

Zagadnienia:

Podstawy prawne funkcjonowania OSP i ZOSP RP. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić podstawowe regulacje prawne o działalności OSP,
- wymienić i scharakteryzować podstawowe zadania statutowe OSP,
- scharakteryzować podstawowy cel ochrony przeciwpożarowej i sposoby jego realizacji,
- opisać istotę funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego,
- wymienić podstawowe prawa i obowiązki strażaka ratownika OSP.

2. Służba wewnętrzna. Musztra – 1T, 2P

Zagadnienia:

Funkcyjni OSP i ich dystynkcje. Zasady noszenia umundurowania i zachowania się w mundurze. Musztra indywidualna i zespołowa. Zasady wykonywania rozkazów.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- rozróżnić dystynkcje funkcyjnych OSP,
- wymienić rodzaje umundurowania i jego przeznaczenie,
- dobrać umundurowanie w zależności od okoliczności,
- opisać pojęcie alarmu i właściwie zachować się po jego ogłoszeniu,
- opisać zadania poszczególnych funkcyjnych OSP,
- wykonać komendy zgodnie z regulaminem musztry,
- przyjąć postawę zasadniczą i swobodną,
- wykonać zwroty w miejscu i w marszu oraz zatrzymać się,
- oddać honory w różnych okolicznościach,
- zastosować niezbędne elementy musztry przy realizowaniu różnych form ceremoniału pożarniczego,
- zachować się w miejscach publicznych.

3. Bezpieczeństwo i higiena pracy – 11T

Realizacja treści tematów BHP odbywa się zgodnie z ramowym programem szkolenia dotyczącego instruktazu ogólnego i stanowiskowego, zawartym w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 180, poz. 1860).

Zagadnienia:

Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. Podstawowe przepisy BHP zawarte w kodeksie pracy oraz w innych przepisach wykonawczych. Zagrożenia wypadkowe występujące podczas ćwiczeń i akcji ratowniczych. Podstawowe zasady bezpieczeństwa podczas obsługi urządzeń ratowniczych. Postępowanie w razie wypadków i sytuacji awaryjnych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- odróżnić czynniki szkodliwe i niebezpieczne dla zdrowia,
- wymienić i omówić podstawowe zadania i obowiązki pracownika i pracodawcy,
- zdefiniować oraz oceniać odpowiedzialność za naruszenie zasad oraz przepisów BHP.

4. Sprzęt ratowniczy i podręczny sprzęt gaśniczy – 2T, 1P

Zagadnienia:

Podział i przeznaczenie sprzętu ratowniczego. Podział podręcznego sprzętu gaśniczego. Rodzaje gaśnic.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić i scharakteryzować sprzęt hydrauliczny, burzący, tnący,
- wymienić i scharakteryzować podręczny sprzęt gaśniczy,
- omówić podstawowe elementy budowy gaśnic,
- wymienić informacje wynikające z oznakowania poszczególnych gaśnic,
- rozpoznać gaśnice na podstawie jej oznakowań,
- zastosować pozostały sprzęt wchodzący w skład podręcznego sprzętu gaśniczego.

5. Drabiny pożarnicze – 1T, 5P

Zagadnienia:

Rodzaje drabin pożarniczych i ich przeznaczenie. Sprawianie drabin przenośnych. Zabezpieczenie ratowników i linii wężowych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić rodzaje drabin przenośnych oraz ich przeznaczenie (nasadkowe, wysuwane),
- wymienić zasady bhp podczas sprawiania drabin pożarniczych,
- sprawić każdą drabinę pożarniczą,
- właściwie wejść i zejść po drabinie oraz zabezpieczyć się podczas podawania prądów gaśniczych,
- zastosować zasady bhp podczas sprawiania i pracy na drabinach.

6. Węże, armatura wodna, sprzęt do podawania piany – 2T

Zagadnienia:

Rodzaje węży ssawnych i tłocznych. Rodzaje i przeznaczenie armatury wodnej i pianowej. Ogólna budowa. Obsługa i konserwacja.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- omówić przeznaczenie armatury wodnej i pianowej,
- przeprowadzić bieżącą konserwację sprzętu,
- omówić podstawowe elementy budowy węży i armatury,
- omówić zasady bezpiecznej pracy ze sprzętem.

7. Proces spalania, a pożar – 1T

Zagadnienia:

Podstawowe pojęcia oraz czynniki niezbędne do procesu spalania. Zjawiska towarzyszące procesowi spalania. Metody i sposoby przerywania procesu spalania. Grupy pożarów.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić warunki niezbędne do zaistnienia procesu spalania,
- wymienić grupy pożarów,
- omówić parametry pożarowe materiałów palnych,
- opisać podstawowe sposoby przerywania procesu spalania przez: usunięcie materiału palnego, odcięcie dopływu tlenu, odebranie ciepła,
- omówić występujące zagrożenia dla ratownika,
- scharakteryzować oddziaływanie promieniowania cieplnego na organizm ludzki.

8. Zadania strażaków w zastępie - 1T, 1P

Zagadnienia:

Funkcje i zadania w zastępie gaśniczym i specjalnym. Oznakowanie członków zastępów.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- podać składy osobowe różnych zastępów gaśniczych i specjalnych,
- wymienić poszczególne funkcje członków zastępów,
- rozpoznać poszczególne oznakowania funkcyjnych w zastępie o różnym składzie osobowym,
- zająć właściwe miejsce w samochodzie gaśniczym i specjalnym o różnych stanach załóg zgodnie z pełnioną funkcją,
- wymienić czynności przypisane rutynowo poszczególnym funkcyjnym.

9. Podstawy organizacji akcji gaśniczej – 1T

Zagadnienia:

Elementy terenu akcji gaśniczej. Rodzaje i charakterystyka działań gaśniczych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- opisać elementy terenu pożaru,
- opisać elementy terenu akcji gaśniczej,
- omówić natarcie i jego rodzaje,
- omówić obronę i jej rodzaje,
- omówić działania połączone.

10. Rozwijanie linii i zajmowanie stanowisk gaśniczych – 2T, 6P

Zagadnienia:

Rozwijanie i zwijanie linii wężowych. Operowanie prądami gaśniczymi w różnych sytuacjach.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- dokonać podziału i omówić ogólne zasady budowy linii wężowych,

- budować linie ssawne,
- odwadniać linie wężowe,
- wymienić i omówić rodzaje stanowisk gaśniczych,
- zbudować poziome linie wężowe: z kręgów, z ósemki, ze zwijadeł,
- zbudować pionowe linie wężowe: po klatce schodowej, po drabinie, po elewacji budynku,
- zbudować linie wężowe przez torowisko tramwajowe i kolejowe, przez jezdnię, ciek wodny, przeszkodę pionową,
- przeprowadzić linię wężową przez miejsca grożące zniszczeniem,
- omówić podstawowe zadanie prądownika,
- wymienić zasady i zadania roty w zakresie operowania prądem gaśniczym,
- zająć bezpieczne i skuteczne stanowisko gaśnicze,
- dokonać podziału stanowisk gaśniczych ze względu na warunki bezpieczeństwa i możliwości taktyczne,
- omówić główne zadania w zakresie współdziałania stanowisk gaśniczych,
- przedstawić zasady wyboru miejsca na stanowisko gaśnicze na ziemi i wysokości,
- budować linie pianowe.

11. Gaszenie pożarów oraz środki gaśnicze – 2T, 2P

Zagadnienia:

Rodzaje środków gaśniczych. Rodzaje prądów gaśniczych. Zasady gaszenia pożarów różnych materiałów palnych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- omówić rodzaje prądów gaśniczych,
- omówić rodzaje podstawowych środków gaśniczych,
- dobierać rodzaj środka gaśniczego do materiału palnego.

12. Ewakuacja ludzi, zwierząt i mienia – 1T, 3P

Zagadnienia:

Czynniki stwarzające zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi. Sposoby i zasady ewakuacji ludzi. Ewakuacja zwierząt domowych i mienia ruchomego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić czynniki stwarzające zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi,
- określić kolejność ratowania ludzi,
- postępować z osobami ewakuowanymi,
- omówić zasady zachowania się zwierząt i owadów w sytuacjach zagrożenia,
- przeprowadzić ewakuację zwierząt,
- przeprowadzić ewakuację mienia,
- dobierać i zabezpieczać miejsca składowania mienia.

13. Działania w czasie innych miejscowych zagrożeń – 3T, 3P

Zagadnienia:

Rodzaje miejscowych zagrożeń. Zakres działań w czasie miejscowych zagrożeń (powodziowych, ekologicznych, budowlanych, komunalnych).

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić rodzaje miejscowych zagrożeń,
- wykonać zabezpieczenie miejsca zdarzenia,
- poszukiwać ludzi zaginionych,
- ostrzegać ludność o zagrożeniach.

14. Łączność bezprzewodowa i alarmowanie – 1T, 2P

Zagadnienia:

Podział sprzętu łączności. Urządzenia systemów alarmowania OSP. Zasady prowadzenia korespondencji radiowej. Obsługa radiotelefonów.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić rodzaje sprzętu do alarmowania i łączności bezprzewodowej,
- przyjąć, przekazać meldunek i zaalarmować jednostkę,
- obsłużyć sprzęt łączności bezprzewodowej,
- prowadzić korespondencję przy pomocy radiotelefonów przewodnych i przenośnych zgodnie z obowiązującymi zasadami,
- utrzymywać łączność na miejscu akcji w ramach rotacji, zastępu,
- złożyć meldunek z zadań wykonywanych w ramach rotacji i zastępu.

15. Egzamin - 1T, 4P

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

Biuro Szkolenia

**PROGRAM SZKOLENIA
STRAŻAKÓW RATOWNIKÓW OSP**

CZEŚĆ II

WARSZAWA, 2006 r.

I. ORGANIZACJA SZKOLENIA

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie strażaka ratownika OSP do sprawnego i bezpiecznego wykonywania zadań ratowniczo-gaśniczych w tym nabycie umiejętności do samodzielnego wykonywania podstawowych czynności w ramach zastępu podczas akcji ratowniczo-gaśniczych.

2. Charakterystyka absolwenta

W wyniku realizacji niniejszego programu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- określać zasady zapobiegania powstawania i rozprzestrzeniania się pożaru,
- określać wpływ zjawisk towarzyszących procesowi spalania na przebieg akcji ratowniczo - gaśniczej,
- oceniać zachowanie się materiałów i konstrukcji budowlanych w warunkach pożaru,
- rozpoznawać zagrożenia, mogące stanowić niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia mienia i środowiska,
- wykorzystywać teren i jego właściwości dla potrzeb akcji ratowniczych,
- prowadzić działania ratownicze w zastępie,
- omówić metody i sposoby oraz przeprowadzić ewakuację ludzi w stanach wyższej konieczności,
- składać meldunki o rozwoju sytuacji i przebiegu działań,
- porozumiewać się i właściwie przekazywać komunikaty,
- współdziałać w ramach pododdziałów,
- prowadzić działania pomocnicze w czasie akcji ratowniczych,
- udzielić pierwszej pomocy na miejscu działań.

Wymagania szczegółowe określone zostały w ramach poszczególnych tematów.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- a) ukończone 18 lat i nie przekroczone 55lat,
- b) zaświadczenie lekarskie stwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych,
- c) zaświadczenie ukończenia szkolenia strażaków ratowników OSP część I,
- d) ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- e) skierowanie na szkolenie od zarządu Ochotniczej Straży Pożarnej potwierdzone przez właściwy organ gminy,
- f) wykształcenie co najmniej podstawowe (dotychczasowy system ośmioklasowy) lub gimnazjalne.

4. Organizacja procesu dydaktycznego

- a) Podstawą organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego jest program szkolenia strażaka ratownika OSP część II.
- b) Organizatorem szkolenia jest komenda powiatowa/miejska Państwowej Straży Pożarnej. Dopuszcza się realizację części zajęć w OSP wyznaczonej przez organizatora szkolenia lub z wykorzystaniem metod nauczania na odległość.

- c) Podstawową formą szkolenia jest lekcja trwająca 45 minut. Lekcje powinny odbywać się w salach przystosowanych do prowadzenia zajęć teoretycznych (odpowiadających warunkom higieny szkolnej, odpowiednio wyposażonych w techniczne środki dydaktyczne) oraz w miejscach pozwalających na sprawną organizację ćwiczeń.
- d) Na zajęcia należy zapewnić urządzenia i środki dydaktyczne np.: rzutnik, telewizor, odtwarzacz video, rzeczywisty sprzęt ratowniczo - gaśniczy, foliogramy, filmy dydaktyczne.
- e) Zajęcia dydaktyczne zaleca się organizować w ilości 8 godzin lekcyjnych. Kształcenie teoretyczne powinno być harmonijnie łączone z realizacją zajęć praktycznych.
- f) Realizacja szkolenia może odbywać się w systemie dziennym bądź zaocznym.
- g) Na realizację programu przewidziano:
  - zajęcia dydaktyczne - teoretyczne 13 godz.
  - zajęcia dydaktyczne - praktyczne 31 godz.
  - egzamin teoretyczny i praktyczny – 7 godz.

5. Wskazówki metodyczne

- a) Realizacja poszczególnych tematów powinna przebiegać zgodnie z wyznaczonymi zagadnieniami.
- b) Zajęcia praktyczne należy prowadzić w grupach (4-8 osobowych), stosownie do realizowanej tematyki, uwzględniając wskazówki dla poszczególnych tematów.
- c) Zajęcia powinny być prowadzone przy zastosowaniu metod aktywizujących. Należy umiejętnie łączyć wiedzę teoretyczną z praktyką działań ratowniczo – gaśniczych. W szerokim zakresie należy korzystać z technicznych środków dydaktycznych, a także pobudzać aktywność i samodzielność poznawczą strażaków ratowników OSP.
- d) Czynności dydaktyczne w zakresie przygotowania zajęć, ich realizacji i kontroli stopnia opanowania wiedzy przez strażaków ratowników OSP, powinny być podporządkowane osiągnięciu celów szczegółowych.
- e) Przed zajęciami praktycznymi (ćwiczeniami) należy zapoznać uczestników z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówić ich przebieg.
- f) Należy zwrócić uwagę na właściwą organizację zajęć praktycznych, w tym na zapewnienie niezbędnego sprzętu do realizacji założenia.
- g) Instruktaż bieżący – ma na celu natychmiastowe usuwanie usterek zauważonych w trakcie ćwiczeń.
- h) Instruktaż końcowy – ma charakter podsumowania zajęć. Może on być prowadzony metodą pogadanki podsumowującej ćwiczenie, podczas której instruktor sprawdza stopień przyswojenia tematu ćwiczeń i omawia popełnione przez ćwiczących błędy, ewentualnie wskazuje prawidłowe wykonanie ćwiczenia.
- i) Zajęcia ze sprzętem ochrony dróg oddechowych zaleca się realizować z wykorzystaniem komór dymowych.
- j) Zajęcia ze sprzętem mechanicznym zaleca się przeprowadzać w warunkach rzeczywistych lub zbliżonych do rzeczywistych.
- k) Ćwiczenia każdorazowo należy zakończyć oczyszczeniem i konserwacją użytkowanego sprzętu, w celu kształtowania u strażaków ratowników OSP

nawyku dbałości o sprzęt i praktycznego zaznajomienia ich z zasadami i sposobami konserwacji sprzętu pożarniczego.

- l) W toku realizacji zajęć należy systematycznie kontrolować stopień opanowania materiału, uwzględniając wskazówki zawarte w ramach poszczególnych tematów.
- m) Program szkolenia strażaków ratowników OSP część II obejmuje wiadomości i umiejętności, które powinny być systematycznie uaktualniane, pogłębiane i rozszerzane przez absolwentów w toku ustawicznego doskonalenia umiejętności, prowadzonego w OSP oraz w formie samokształcenia.
- n) Zagadnienia bezpieczeństwa i higieny pracy powinny być zintegrowane z tematyką szkolenia. W procesie nauczania należy określać istniejące i przewidywane zagrożenia oraz wskazywać sposoby bezpiecznego wykonywania zadań.

6. Zalecenia dotyczące oceniania i wydania zaświadczenia

- a) W ocenianiu bieżącym dopuszcza się indywidualizację wynikającą ze specyfiki szkolenia i koncepcji dydaktycznych prowadzącego.
- b) Podstawowymi metodami kontroli i oceny wyników nauczania powinny być pytania ustne, testy i zadania praktyczne.
- c) Na pierwszych zajęciach prowadzący przedmiot ma obowiązek przedstawić uczestnikom kursu:
  - program i zalecaną literaturę,
  - zasady realizacji programu i zaliczenia przedmiotu, sposób bieżącej kontroli wyników nauczania, tryb i termin zaliczeń i egzaminów.
- d) Po zakończeniu szkolenia strażacy ratownicy OSP składają egzamin obejmujący treści szkolenia strażaków ratowników OSP część II.
- e) Uczestnicy szkolenia, którzy ukończą szkolenie z wynikiem pozytywnym otrzymują zaświadczenie.
- f) Na drugiej stronie zaświadczenia należy podać plan szkolenia.

7. Kadra dydaktyczna

Do prowadzenia zajęć dydaktycznych uprawnieni są:

- strażacy PSP upoważnieni przez właściwego komendanta powiatowego/miejskiego,
- specjaliści o odpowiednim przygotowaniu kierunkowym,
- funkcyjni Związku OSP RP posiadający odpowiednie przygotowanie merytoryczne.

8. Plan szkolenia

Lp.	Temat	T	P	R
1.	Organizacja ochrony ludności w tym ochrony przeciwpożarowej	1	-	1
2.	Rozwój pożaru	1	-	1
3.	Taktyka gaszenia pożarów	2	4	6
4.	Sprzęt ochrony dróg oddechowych	4	16	20
5.	Ratowniczy sprzęt mechaniczny	3	8	11
6.	Podstawowe zadania strażaków ratowników OSP w czasie działań chemiczno – ekologicznych	1	2	3
7.	Elementy pierwszej pomocy	1	1	2
8.	Egzamin	2	5	7
	Razem	15	36	51

T - zajęcia o charakterze teoretycznym, P - zajęcia o charakterze praktycznym, R – razem

II. TREŚCI I SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA

1. Organizacja ochrony ludności w tym ochrony przeciwpożarowej i – 1T

Zagadnienia:

Jednostki organizacyjne ochrony przeciwpożarowej i ich zadania. Krajowy System Ratowniczo Gaśniczy. Zadania OSP w powszechnym systemie ochrony ludności.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- scharakteryzować podstawowy cel ochrony przeciwpożarowej i sposoby jego realizacji,
- wymienić jednostki ochrony przeciwpożarowej, przedstawić zasady ich funkcjonowania i finansowania,
- przedstawić funkcjonowanie KSRG na terenie gminy, powiatu i województwa,
- przedstawić zasady współpracy OSP z innymi podmiotami ratowniczymi,
- opisać rolę systemu ochrony ludności na terenie gminy.

2. Rozwój pożaru – 1T

Zagadnienia:

Zjawiska towarzyszące rozwojowi pożaru wewnętrznego i zewnętrznego. Fazy pożaru.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- omówić zjawiska spalania ciał stałych, cieczy i gazów,
- dokonać podziału pożarów wewnętrznych i zewnętrznych oraz je scharakteryzować,
- wymienić i rozróżnić fazy rozwoju pożaru,
- rozpoznać zjawisko rozgorzenia,
- scharakteryzować zagrożenia występujące przy zjawisku rozgorzenia.

3. Taktyka gaszenia pożarów – 2T, 4P

Zagadnienia:

Prowadzenie działań gaśniczych w trakcie pożarów zewnętrznych i wewnętrznych np. lasów i na terenach wiejskich, z uwzględnieniem występowania gazów skroplonych. Wybrane elementy taktyki gaśniczej z uwzględnieniem specyfiki zagrożeń powiatu.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić zagrożenia specyficzne dla danego terenu oraz wybranych obiektów,
- ugasić pożar zewnętrzny np. w lesie,
- ugasić pożar wewnętrzny np. w zabudowaniach wiejskich,
- zastosować zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia działań przy występowaniu zbiorników zamkniętych oraz cieczy palnych i gazów skroplonych.

4. Sprzęt ochrony dróg oddechowych - 4T, 16P

Zagadnienia:

Cel i zakres stosowania sprzętu ochrony dróg oddechowych. Proces oddychania – zapotrzebowanie i zużycie powietrza. Skutki niedotlenienia. Rodzaje i budowa aparatów powietrznych. Zasady pracy w aparatach powietrznych. Test w komorze dymowej.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- określić cel i zakres stosowania sprzętu ochrony dróg oddechowych,
- dokonać podziału sprzętu ochrony dróg oddechowych,
- omówić możliwości wykorzystania izolujących aparatów powietrznych podczas działań ratowniczo-gaśniczych,
- omówić ogólną budowę aparatów powietrznych nad- i podciśnieniowych,
- wykonać czynności sprawdzające aparat powietrzny przed przystąpieniem do pracy,
- pracować w aparacie powietrznym.

5. Ratowniczy sprzęt mechaniczny - 3T, 8P

Zagadnienia:

Podział sprzętu. Rodzaje i przeznaczenie pił. Przygotowanie pił do pracy. Zasady praktycznej obsługi sprzętu mechanicznego. Zasady pracy piłami. Techniki ścinania i obalania drzew. Techniki cięcia betonu i stali.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- ocenić sprawność ratowniczego sprzętu mechanicznego,
- wymienić podstawowe podzespoły pilarek,
- wymienić zasady uruchamiania, sprawdzania naciągu łańcucha, uzupełniania paliwa i oleju, obsługi filtra powietrza i świecy zapłonowej, regulacji gaźnika,
- omówić technikę cięcia pilarkami do drewna: przerzynka drzewa leżącego, usuwanie złomów i wykrotów, obcinanie gałęzi, ścinka drzew o średnicy do długości prowadnicy, ścinka drzew grubych,
- wymienić podstawowe podzespoły piły,
- wymienić zasady uruchamiania, sprawdzania naciągu paska, uzupełniania paliwa, obsługi filtra powietrza i świecy zapłonowej, regulacji gaźnika, wymiany i doboru tarczy,
- omówić technikę cięcia piłami do betonu i stali.

6. Podstawowe zadania strażaków ratowników OSP w czasie działań chemiczno-ekologicznych - 1T, 2P

Zagadnienia:

Elementy zagrożeń i zachowania się przy zdarzeniach z substancjami niebezpiecznymi. Podział terenu akcji. Charakterystyka stref bezpieczeństwa. Ostrzeganie ludności o zagrożeniu. Sorbenty i inne środki pochłaniające.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- omówić zagrożenia stwarzane przez substancje niebezpieczne,
- przestrzegać zasad bezpieczeństwa podczas działań chemiczno – ekologicznych,
- rozpoznać oznakowanie stref działań ratowniczych,

- przekazać komunikaty dla ludności na temat zagrożeń,
- współpracować przy transporcie sorbentów i innych środków pochłaniających,
- wykonywać czynności pomocnicze przy likwidacji zagrożeń chemiczno – ekologicznych w zakresie posiadanego sprzętu i umiejętności.

7. Elementy pierwszej pomocy – 1T, 1P

Zagadnienia:

Ocena poszkodowanego. Zabezpieczenie do czasu przybycia pomocy kwalifikowanej

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- przeprowadzić ocenę stanu poszkodowanego,
- zabezpieczyć poszkodowanego do czasu przybycia służb ratownictwa medycznego,
- współdziałać ze służbami medycznymi.

8. Egzamin - 2T, 5P

SZKOLENIA SPECJALITYCZNE

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

Biuro Szkolenia

**PROGRAM SZKOLENIA
Z ZAKRESU RATOWNICTWA TECHNICZNEGO
DLA STRAŻAKÓW RATOWNIKÓW OSP**

WARSZAWA, 2006 r.

I. ORGANIZACJA SZKOLENIA

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest nabycie umiejętności przez strażaków ratowników OSP do prowadzenia czynności ratowniczych w czasie zdarzeń na drogach.

2. Charakterystyka absolwenta

W wyniku realizacji niniejszego programu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- scharakteryzować pojazdy drogowe pod względem ratowniczym,
- scharakteryzować rodzaje stosowanych materiałów w pojazdach drogowych i ich wpływ na bezpieczeństwo działań,
- podać podstawowe parametry narzędzi hydraulicznych oraz omówić ich przeznaczenie,
- pracować zestawami hydraulicznymi wykorzystując ich możliwości techniczno - użytkowe,
- stosować techniki wydobywania uszkodzonych z uszkodzonych pojazdów,
- zabezpieczyć uszkodzonych podczas prowadzenia czynności ratowniczych,
- zorganizować działania ratownicze samodzielnie oraz we współpracy z innymi podmiotami ratowniczymi,
- scharakteryzować zagrożenia występujące podczas katastrof drogowych.

Wymagania szczegółowe określone zostały w ramach poszczególnych tematów.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- a) ukończone 18 lat i nie przekroczone 55lat,
- b) zaświadczenie lekarskie stwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych.
- c) ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- d) skierowanie na szkolenie od zarządu Ochotniczej Straży Pożarnej potwierdzone przez właściwy organ gminy
- e) zaświadczenie ukończenia szkolenia strażaków ratowników OSP część II lub spełnienie równorzędnych wymagań,
- f) wykształcenie co najmniej podstawowe (dotychczasowy system ośmioklasowy) lub gimnazjalne.

4. Organizacja procesu dydaktycznego

- a) Podstawą organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego jest program szkolenia z zakresu ratownictwa technicznego strażaków ratowników OSP.
- b) Organizatorem szkolenia jest komenda powiatowa/miejska Państwowej Straży Pożarnej.
- c) Podstawową formą szkolenia jest lekcja trwająca 45 minut. Lekcje powinny odbywać się w salach przystosowanych do prowadzenia zajęć teoretycznych (odpowiadających warunkom higieny szkolnej, odpowiednio wyposażonych w techniczne środki dydaktyczne) oraz w miejscach pozwalających na sprawną organizację ćwiczeń.

- d) Na zajęcia należy zapewnić podstawowe urządzenia i środki dydaktyczne np.: rzutnik, telewizor, odtwarzacz video, foliogramy, filmy dydaktyczne, sprzęt ratowniczy.
- e) Zajęcia dydaktyczne zaleca się organizować w ilości 8 godzin lekcyjnych. Kształcenie teoretyczne powinno być harmonijnie łączone z realizacją zajęć praktycznych.
- f) Realizacja szkolenia może odbywać się w systemie dziennym bądź zaocznym.
- g) Na realizację programu przewidziano:
  - zajęcia dydaktyczne - teoretyczne 10 godz.
  - zajęcia dydaktyczne - praktyczne 14 godz.
  - egzamin teoretyczny i praktyczny – 7 godz.

5. Wskazówki metodyczne

- a) Realizacja poszczególnych tematów nauczania powinna przebiegać zgodnie z wyznaczonymi zagadnieniami.
- b) Zajęcia praktyczne na placach ćwiczeń, obiektach wspomagających należy prowadzić w grupach (4-8 osobowych), stosownie do realizowanej tematyki, uwzględniając wskazówki dla poszczególnych przedmiotów nauczania.
- c) Zajęcia powinny być prowadzone przy zastosowaniu metod aktywizujących. Należy umiejętnie łączyć wiedzę teoretyczną z praktyką działań ratowniczych. W szerokim zakresie należy korzystać z technicznych środków dydaktycznych, a także pobudzać aktywność i samodzielność poznawczą strażaków ratowników OSP.
- d) Należy uwzględniać zasady, a także racjonalnie łączyć różne metody nauczania. Przy doborze metod nauczania należy uwzględniać treści i szczegółowe cele kształcenia.
- e) Czynności dydaktyczne w zakresie przygotowania zajęć, ich realizacji i kontroli stopnia opanowania wiedzy przez strażaków ratowników OSP, powinny być podporządkowane osiągnięciu celów szczegółowych.
- f) Przed zajęciami praktycznymi (ćwiczeniami) należy zapoznać uczestników z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówić ich przebieg na podstawie ogólnego planu ćwiczeń.
- g) Należy zwrócić uwagę na właściwą organizację zajęć praktycznych, w tym na zapewnienie niezbędnego sprzętu do realizacji założenia.
- h) Instruktaż bieżący – ma na celu natychmiastowe usuwanie usterek zauważonych w trakcie ćwiczeń.
- i) Instruktaż końcowy – ma charakter podsumowania zajęć. Może on być prowadzony metodą pogadanki podsumowującej ćwiczenie, podczas, której instruktor sprawdza stopień przyswojenia tematu ćwiczeń i omawia popełnione przez ćwiczących błędy, ewentualnie wskazuje prawidłowe wykonanie ćwiczenia.
- j) Zajęcia ze sprzętem hydraulicznym zaleca się przeprowadzać w warunkach rzeczywistych lub zbliżonych do rzeczywistych.
- k) Ćwiczenia każdorazowo należy zakończyć oczyszczeniem i konserwacją użytkowanego sprzętu, w celu kształtowania u strażaków ratowników OSP nawyku dbałości o sprzęt i praktycznego zaznajomienia ich z zasadami i sposobami konserwacji sprzętu pożarniczego.
- l) W toku realizacji zajęć należy systematycznie kontrolować stopień opanowania materiału, uwzględniając wskazówki zawarte w ramach poszczególnych tematów.

- m) Program szkolenia z zakresu ratownictwa technicznego strażaków ratowników OSP obejmuje wiadomości i umiejętności, które powinny być systematycznie uaktualniane, pogłębiane i rozszerzane.
- n) Zagadnienia bezpieczeństwa i higieny pracy powinny być zintegrowane z tematyką szkolenia. W procesie nauczania należy określać istniejące i przewidywane zagrożenia oraz wskazywać sposoby bezpiecznego wykonywania zadań.

6. Zalecenia dotyczące oceniania i wydania zaświadczenia

- a) W ocenianiu bieżącym dopuszcza się indywidualizację wynikającą ze specyfiki szkolenia i koncepcji dydaktycznych prowadzącego.
- b) Podstawowymi metodami kontroli i oceny wyników nauczania powinny być pytania ustne, testy i zadania praktyczne.
- c) Na pierwszych zajęciach prowadzący przedmiot ma obowiązek przedstawić uczestnikom kursu:
  - program i zalecaną literaturę,
  - zasady realizacji programu i zaliczenia przedmiotu, sposób bieżącej kontroli wyników nauczania, tryb i termin zaliczeń i egzaminów.
- d) Po zakończeniu szkolenia strażacy ratownicy OSP składają egzamin obejmujący treści szkolenia z zakresu ratownictwa technicznego strażaków ratowników OSP.
- e) Uczestnicy szkolenia, którzy ukończą szkolenie z wynikiem pozytywnym otrzymują zaświadczenie.
- f) Na drugiej stronie zaświadczenia należy podać plan szkolenia.

7. Kadra dydaktyczna

Do prowadzenia zajęć dydaktycznych są uprawnieni:

- strażacy PSP upoważnieni przez właściwego komendanta powiatowego/miejskiego,
- specjaliści o odpowiednim przygotowaniu kierunkowym,
- funkcyjni Związku OSP RP posiadający odpowiednie przygotowanie merytoryczne.

8. Plan szkolenia

Lp.	Temat	T	P	R
1.	Wypadki drogowe – statystyka i przyczyny	1	-	1
2.	Budowa pojazdów samochodowych	2	-	2
3.	Hydrauliczne urządzenia ratownicze	1	2	3
4.	Organizacja akcji ratownictwa technicznego na drogach	1	2	3
5.	Metody uwalniania osób uszkodzonych z samochodów osobowych, ciężarowych oraz autobusów	2	10	12
6.	Postępowanie w czasie akcji z występowaniem substancji niebezpiecznych	1	-	1
7.	Postępowanie ratownicze w czasie innych akcji komunikacyjnych	2	-	2
8.	Egzamin	2	5	7
	Razem	12	19	31

T - zajęcia o charakterze teoretycznym, P - zajęcia o charakterze praktycznym, R – razem

II. TREŚCI I SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA

1. Wypadki drogowe - statystyka i przyczyny - 1T

Zagadnienia:

Rodzaje wypadków drogowych. Statystyka wypadkowości w Polsce. Specyfika terenu akcji podczas wypadków drogowych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji strażak ratownik OSP powinien umieć:

- określić główne przyczyny wypadków i katastrof drogowych,
- określić skutki wypadków drogowych,
- scharakteryzować trudności ratownicze związane z terenem akcji ratowniczej,
- omówić wpływ towarzyszących zagrożeń na przebieg akcji, bezpieczeństwo poszkodowanych i ratowników.

2. Budowa pojazdów samochodowych – 2T

Zagadnienia:

Typy i konstrukcje pojazdów samochodowych. Charakterystyka napędów i układów jezdnych. Samochody specjalnego przeznaczenia.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji strażak ratownik OSP powinien umieć:

- omówić budowę samochodów zgodnie z terminologią ratowniczą,
- przedstawić ogólny podział pojazdów drogowych,
- scharakteryzować elementy nośne i konstrukcyjne pojazdów drogowych,
- scharakteryzować rodzaje stosowanych materiałów i ich wpływ na bezpieczeństwo działań ratowniczych.

3. Hydrauliczne urządzenia ratownicze – 1T, 2P

Zagadnienia:

Rodzaje i budowa ratowniczego sprzętu hydraulicznego. Parametry narzędzi i osprzętu hydraulicznego. Obsługa ratowniczych zestawów hydraulicznych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić i omówić narzędzia i osprzęt wchodzący w skład zestawów hydraulicznych,
- podać podstawowe parametry narzędzi hydraulicznych,
- omówić przeznaczenie zestawów hydraulicznych,
- przygotować zestawy hydrauliczne do pracy,
- wykorzystać zasady bhp podczas przygotowywania zestawów do pracy i w czasie pracy zestawami,
- pracować zestawami hydraulicznymi.

4. Organizacja akcji ratownictwa technicznego na drogach - 1T, 2P

Zagadnienia:

Elementy organizacji akcji ratownictwa technicznego na drogach. Rozpoznanie i zabezpieczenie działań ratownictwa drogowego. Wyznaczenie strefy zagrożenia. Zabezpieczenie ratowników i poszkodowanych. Działania ratownicze. Zakończenie działań.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji strażak ratownik OSP powinien umieć:

- omówić elementy organizacji terenu akcji,
- określić sposób i zasady prowadzenia rozpoznania zdarzeń drogowych,
- wykonać stabilizację pojazdu w różnych warunkach terenowych,
- oznakować i zabezpieczyć strefę zagrożenia,
- określić sposoby postępowania przed przystąpieniem do czynności ratowniczych
- prowadzić działania ratownicze,
- zabezpieczyć poszkodowanych podczas prowadzenia czynności ratowniczych.

5. Metody uwalniania osób poszkodowanych z samochodów osobowych, ciężarowych oraz autobusów- 2T, 10P

Zagadnienia:

Sposoby uwalniania osób poszkodowanych w wypadkach w zależności od typu pojazdu. Techniki pracy sprzętem ratowniczym.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji strażak ratownik OSP powinien umieć:

- pracować zestawami hydraulicznymi wykorzystując ich możliwości techniczno - użytkowe,
- dobrać metodę dotarcia do poszkodowanego,
- wykonać dostępu do osób poszkodowanych i odblokować je,
- omówić sposoby ewakuacji poszkodowanych z uszkodzonych pojazdów,
- ewakuować poszkodowanych,
- postępować z rannymi osobami.

6. Postępowanie w czasie akcji z występowaniem substancji niebezpiecznych – 1T

Zagadnienia:

Charakterystyka oznaczeń pojazdów przewożących substancje niebezpieczne. Najczęściej transportowane substancje niebezpieczne. Zasady współdziałania z jednostkami ratowniczymi PSP.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji strażak ratownik OSP powinien umieć:

- omówić podstawowe parametry materiałów niebezpiecznych,
- omówić zasady i sposoby oznakowania materiałów niebezpiecznych,
- ocenić sytuację i możliwości własnego działania,
- dostarczyć środki wiążące i neutralizatory pochodzenia organicznego i nieorganicznego,
- nadzorować teren akcji ratowniczej,
- współpracować z innymi podmiotami ratowniczymi,
- zabezpieczyć miejsce akcji po zakończeniu działań i przekazać teren,

- ewakuować osoby ze stref zagrożonych,
- zapewnić i utrzymać warunki bhp na terenie akcji ratowniczej.

7. Postępowanie ratownicze w czasie innych akcji komunikacyjnych – 2T

Zagadnienia:

Specyfika wypadków w komunikacji kolejowej, lotniczej.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji strażak ratownik OSP powinien umieć:

- scharakteryzować zagrożenia występujące podczas katastrof szynowych,
- omówić budowę pojazdów trakcyjnych i sieci trakcyjnej,
- odczytać i zastosować umowne znaki bezpieczeństwa stosowane w kolejnictwie dotyczące występującego zagrożenia,
- rozpoznać zdarzenie, zabezpieczyć i oznakować teren akcji i strefę zagrożenia,
- dostosować techniki prowadzenia działań w utrudnionych warunkach np. na nasypach, w tunelach i na wiaduktach,
- dobrać metody dotarcia do poszkodowanych, wykonać dostęp,
- współpracować ze służbami medycznymi,
- przeprowadzić ewakuację poszkodowanych,
- omówić zasady prowadzenia i specyfikę działań ratowniczo-gaśniczych,
- omówić możliwości ewakuacji ludzi z samolotów, śmigłowców, pociągów,
- omówić zasady i współdziałać ze służbami lotniczymi.

8. Egzamin - 2T, 5P

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

Biuro Szkolenia

PROGRAM

SZKOLENIA KIEROWCÓW - KONSERWATORÓW

SPRZĘTU RATOWNICZEGO OSP

WARSZAWA, 2006 r.

I. ORGANIZACJA SZKOLENIA

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie kierowców - konserwatorów sprzętu OSP do wykonywania zadań operatora sprzętu, do obsługi samochodów pożarniczych oraz urządzeń z silnikami spalinowymi, stanowiących wyposażenie OSP, a także do konserwacji i drobnych napraw mających na celu utrzymanie pełnej sprawności sprzętu ratowniczego OSP.

2. Charakterystyka absolwenta

W wyniku realizacji szkolenia kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- wymienić prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego,
- scharakteryzować podstawowe samochody pożarnicze,
- uruchomić i obsłużyć pompy i autopompy,
- przygotować do pracy hydrauliczne urządzenia ratownicze, agregaty prądotwórcze i sprzęt mechaniczny,
- obsługiwać w czasie działań ratowniczych i szkolenia urządzenia mechaniczne będące na wyposażeniu OSP,
- prowadzić dokumentację sprzętu znajdującego się na wyposażeniu OSP,
- prowadzić korespondencję radiową.

Wymagania szczegółowe określone zostały w ramach poszczególnych tematów.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- a) ukończone 18 lat i nie przekroczone 55lat,
- b) zaświadczenie lekarskie stwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych,
- c) ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- d) skierowanie na szkolenie od zarządu Ochotniczej Straży Pożarnej potwierdzone przez właściwy organ gminy,
- e) wykształcenie co najmniej podstawowe (dotychczasowy system ośmioklasowy) lub gimnazjalne,
- f) zaświadczenie ukończenia szkolenia strażaków ratowników OSP część II lub spełnienie równorzędnych wymagań,
- g) prawo jazdy wymaganej kategorii.

4. Organizacja procesu dydaktycznego

- a) Podstawą organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego jest program szkolenia kierowców-konserwatorów sprzętu ratowniczego OSP.
- b) Organizatorem szkolenia jest komenda powiatowa/miejska Państwowej Straży Pożarnej.
- c) Podstawową formą szkolenia jest lekcja trwająca 45 minut. Lekcje powinny odbywać się w salach przystosowanych do prowadzenia zajęć teoretycznych (odpowiadających warunkom higieny szkolnej, odpowiednio wyposażonych w techniczne środki dydaktyczne) oraz w miejscach pozwalających na sprawną organizację ćwiczeń.

- d) Na zajęcia należy zapewnić podstawowe urządzenia i środki dydaktyczne np.: rzutnik, telewizor, odtwarzacz video, foliogramy, filmy dydaktyczne, sprzęt ratowniczy.
- e) Zajęcia dydaktyczne zaleca się organizować w ilości 8 godzin lekcyjnych. Kształcenie teoretyczne powinno być harmonijnie łączone z realizacją zajęć praktycznych.
- f) Realizacja szkolenia może odbywać się w systemie dziennym lub zaocznym.
- g) Na realizację programu przewidziano:
  - zajęcia dydaktyczne - teoretyczne 16 godz.
  - zajęcia dydaktyczne - praktyczne 18 godz.
  - egzamin teoretyczny i praktyczny – 7 godz.

5. Wskazówki metodyczne

1. Realizacja poszczególnych tematów powinna przebiegać zgodnie z wyznaczonymi zagadnieniami.
2. Zajęcia praktyczne należy prowadzić w grupach (4-8 osobowych), stosownie do realizowanej tematyki, uwzględniając wskazówki dla poszczególnych tematów.
3. Zajęcia powinny być prowadzone przy zastosowaniu metod aktywizujących. Należy umiejętnie łączyć wiedzę teoretyczną z praktyką działań ratowniczo – gaśniczych. W szerokim zakresie należy korzystać z technicznych środków dydaktycznych, a także pobudzać aktywność i samodzielność poznawczą uczestnika szkolenia.
4. Czynności dydaktyczne w zakresie przygotowania zajęć, ich realizacji i kontroli stopnia opanowania wiedzy przez uczestników szkolenia, powinny być podporządkowane osiągnięciu celów szczegółowych.
5. Przed zajęciami praktycznymi (ćwiczeniami) należy zapoznać uczestników z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówić ich przebieg.
6. Należy zwrócić uwagę na właściwą organizację zajęć praktycznych, w tym na zapewnienie niezbędnego sprzętu do realizacji założenia.
7. Instruktaż bieżący – ma na celu natychmiastowe usuwanie usterek zauważonych w trakcie ćwiczeń.
8. Instruktaż końcowy – ma charakter podsumowania zajęć. Może on być prowadzony metodą pogadanki podsumowującej ćwiczenie, podczas, której instruktor sprawdza stopień przyswojenia tematu ćwiczeń i omawia popełnione przez ćwiczących błędy, ewentualnie wskazuje prawidłowe wykonanie ćwiczenia.
9. Ćwiczenia każdorazowo należy zakończyć oczyszczeniem i konserwacją użytkowanego sprzętu, w celu kształtowania u uczestników szkolenia nawyku dbałości o sprzęt i praktycznego zaznajomienia ich z zasadami i sposobami konserwacji sprzętu pożarniczego.
10. W toku realizacji zajęć należy systematycznie kontrolować stopień opanowania materiału, uwzględniając wskazówki zawarte w ramach poszczególnych tematów.
11. Program szkolenia kierowców - konserwatorów sprzętu ratowniczego OSP obejmuje wiadomości i umiejętności, które powinny być przez absolwentów systematycznie uaktualniane, pogłębiane i rozszerzane w toku ustawicznego doskonalenia umiejętności, prowadzonego w OSP oraz w formie samokształcenia.
12. Zagadnienia bhp powinny być zintegrowane z tematyką szkolenia. W procesie nauczania należy określać istniejące i przewidywane zagrożenia oraz wskazywać sposoby bezpiecznego wykonywania zadań.

6. Zalecenia dotyczące oceniania i wydania zaświadczenia

- a) W ocenianiu bieżącym dopuszcza się indywidualizację wynikającą ze specyfiki szkolenia i koncepcji dydaktycznych prowadzącego.
- b) Podstawowymi metodami kontroli i oceny wyników nauczania powinny być pytania ustne, testy i zadania praktyczne.
- c) Na pierwszych zajęciach prowadzący przedmiot ma obowiązek przedstawić uczestnikom kursu:
  - program i zalecaną literaturę,
  - zasady realizacji programu i zaliczenia przedmiotu, sposób bieżącej kontroli wyników nauczania oraz tryb i termin zaliczeń i egzaminów.
- d) Po zakończeniu szkolenia uczestnicy składają egzamin.
- e) Uczestnicy szkolenia, którzy ukończą szkolenie z wynikiem pozytywnym otrzymują zaświadczenie.
- f) Na drugiej stronie zaświadczenia należy podać plan szkolenia.

7. Kadra dydaktyczna

Do prowadzenia zajęć dydaktycznych uprawnieni są:

- strażacy PSP upoważnieni przez właściwego komendanta powiatowego/miejskiego,
- specjaliści o odpowiednim przygotowaniu kierunkowym,
- funkcjonjści Związku OSP RP posiadający odpowiednie przygotowanie merytoryczne.

8. Plan szkolenia

Lp.	Temat	T	P	R
1.	Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego	2	-	2
2.	Charakterystyka podstawowych samochodów pożarniczych	1	-	1
3.	Zasady bezpieczeństwa prowadzenia i ustawiania samochodów pożarniczych	1	1	2
4.	Konserwacja i eksploatacja motopomp i autopomp	3	8	11
5.	Obsługa techniczna samochodów pożarniczych	1	1	2
6.	Konserwacja i eksploatacja agregatów prądotwórczych i osprzętu	1	1	2
7.	Konserwacja i eksploatacja hydraulicznych urządzeń ratowniczych	2	2	4
8.	Konserwacja i eksploatacja pił	2	2	4
9.	Zasady eksploatacji sprzętu ochrony dróg oddechowych	2	2	4
10.	Łączność i alarmowanie	1	1	2
11.	Egzamin	2	5	7
	Razem	18	23	41

T - zajęcia o charakterze teoretycznym, P - zajęcia o charakterze praktycznym, R – razem

II. TREŚCI I SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA

1. Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego – 2T

Zagadnienia:

Postanowienia kodeksu drogowego w odniesieniu do samochodów uprzywilejowanych. Zasady jazdy w kolumnie. Uprawnienia kierowcy.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- omówić zadania kierowcy po ogłoszeniu alarmu,
- odebrać polecenie wyjazdu,
- wymienić obowiązki kierowcy po zajęciu miejsca w samochodzie,
- omówić zasady poruszania się pojazdu uprzywilejowanego na drogach stosownie do postanowień kodeksu drogowego.

2. Charakterystyka podstawowych samochodów pożarniczych – 1T

Zagadnienia:

Podział pojazdów pożarniczych. Podstawowe dane techniczne i eksploatacyjne samochodów pożarniczych. Dokumentacja pracy sprzętu silnikowego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- scharakteryzować pojazdy pożarnicze,
- dokumentować pracę pojazdu i sprzętu silnikowego,
- wymienić podstawowe dane taktyczno - techniczne i eksploatacyjne najczęściej użytkowanych przez OSP samochodów pożarniczych,
- opisać podstawowe wyposażenie w/w samochodów,
- wykorzystać parametry techniczne sprzętu podczas działań ratowniczo – gaśniczych.

3. Zasady bezpieczeństwa prowadzenia i ustawiania samochodów pożarniczych – 1T, 1P

Zagadnienia:

Zasady bezpieczeństwa dotyczące dojazdu i miejsca ustawienia pojazdu w czasie działań ratowniczo – gaśniczych. Oznakowanie pojazdu i terenu działań. Elementy zabezpieczenia terenu akcji.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- zastosować zasady użycia sygnałów świetlnych i dźwiękowych,
- dobrać miejsce bezpiecznego ustawienia pojazdu,
- ustawić i oznakować pojazd w czasie działań ratowniczo – gaśniczych,
- wymienić elementy zabezpieczenia terenu akcji,
- scharakteryzować zagrożenia wynikające ze specyfiki zdarzenia dla kierowcy i pojazdu,
- zastosować techniki prowadzenia samochodów w trudnych warunkach terenowych.

4. Konserwacja i eksploatacja motopomp i autopomp oraz pomp stosowanych w OSP - 3T, 8P

Zagadnienia:

Podział pomp pożarniczych. Przeznaczenie motopomp i autopomp. Oznaczenia motopomp i autopomp. Obsługa pomp, uruchomienie, pobór wody z pojazdu, zbiornika zewnętrznego, z hydrantu i od innych pomp. Podawanie wody na linie tłoczne, linie szybkiego natarcia i działko. Idea działania układu wodno-pianowego w samochodach gaśniczych. Przyrządy pomiarowe. Konserwacja pomp.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- opisać rodzaje i zasadę działania pomp pożarniczych,
- omówić przeznaczenie motopomp i autopomp,
- określić parametry pomp na podstawie oznakowania,
- uruchomić i obsłużyć motopompę i autopompę,
- omówić urządzenia pomiarowe, odczytać ich wskazania i obsłużyć tablicę sterowniczą układu wodno-pianowego,
- określić wydajność i ciśnienie pomp pożarniczych,
- przygotować stanowisko wodne motopompy,
- podać wodę i pianę,
- uzupełnić zbiornik (zasysanie, hydrant, pompa),
- podać wodę w różnych warunkach terenowych,
- wymienić urządzenia zasysające w pompach oraz opisać ich rodzaje i sposób działania,
- opisać wpływ oporów na wskazania przyrządów pomiarowych,
- dobrać paliwo w zależności od rodzaju silnika motopompy,
- przeprowadzić konserwację motopompy i autopompy.

5. Obsługa techniczna samochodów pożarniczych – 1T, 1P

Zagadnienia:

Obsługa techniczna samochodów pożarniczych. Przygotowanie samochodu do ruchu drogowego. Podstawowe czynności techniczne, eksploatacyjne i konserwacyjne.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- określić zasady obsługi samochodów pożarniczych,
- określić warunki gwarancji i użytkowania samochodu, czasookresy przeglądów gwarancyjnych i badań technicznych,
- obsłużyć techniczne wyposażenie sprzętu dodatkowego (instalacja wodno-pianowa, nagrzewnica, wyciągarka, blokada mostu, skrzynia rozdzielcza itp.),
- wymienić zasady przechowywania paliw i smarów.

6. Konserwacja i eksploatacja agregatów prądowórczych i osprzętu – 1T, 1P

Zagadnienia:

Rodzaj sprzętu oświetleniowego. Agregaty prądowórcze - typy i przeznaczenie. Warunki eksploatacyjno-użytkowe. Obsługa agregatów prądowórczych i masztów oświetleniowych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- wymienić typy i omówić przeznaczenie agregatów prądowórczych i sprzętu oświetleniowego,
- obsłużyć agregat prądowórczy i maszt oświetleniowy,
- odczytać i wyjaśnić dane techniczne na tabliczce znamionowej agregatu,
- obsłużyć agregat prądowórczy zgodnie z warunkami eksploatacyjno-użytkowymi,
- przestrzegać zasad bhp podczas przygotowania i pracy agregatów, masztów oświetleniowych.

7. Konserwacja i eksploatacja hydraulicznych urządzeń ratowniczych – 2T, 2P

Zagadnienia:

Rodzaje zestawów. Warunki eksploatacyjno-użytkowe zestawu hydraulicznego. Zasady przygotowania pomp hydraulicznych do pracy. Bieżąca konserwacja sprzętu. Bezpieczeństwo eksploatacji.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- wymienić narzędzia i osprzęt wchodzący w skład zestawów hydraulicznych,
- omówić budowę i wyjaśnić zasady przygotowania do pracy zestawów hydraulicznych,
- przygotować i obsłużyć ratownicze zestawy hydrauliczne,
- zastosować zasady bhp podczas przygotowywania zestawów do pracy i w czasie pracy z zestawami,
- przeprowadzić bieżącą konserwację narzędzi i osprzętu,
- omówić warunki eksploatacyjno-użytkowe zestawów hydraulicznych.

8. Konserwacja i eksploatacja pił – 2T, 2P

Zagadnienia:

Rodzaje pił tarczowych i pilarek do drewna. Przygotowanie pił do pracy. Podstawowe podzespoły, czynności obsługowe i eksploatacyjne pilarek i pił do betonu i stali. Bieżąca konserwacja sprzętu. Bezpieczeństwo eksploatacji.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- omówić podstawowe rodzaje pił i pilarek,
- przygotować piły i pilarki do pracy i ocenić ich stan techniczny,
- wymienić podstawowe podzespoły pił i pilarek,
- przeprowadzić bieżącą konserwację sprzętu,
- zastosować zasady bhp przy obsłudze sprzętu,
- wymienić zasady uruchamiania, sprawdzania naciągu łańcucha, uzupełniania paliwa i oleju, obsługi filtra powietrza i świecy zapłonowej, regulacji gaźnika.

9. Zasady eksploatacji sprzętu ochrony dróg oddechowych – 2T, 2P

Zagadnienia:

Wymogi techniczne eksploatacji sprzętu ochrony dróg oddechowych. Terminy przeglądów i remontów, wymagana legalizacja i dokumentacja. Próby szczelności masek.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- określić warunki techniczno – eksploatacyjne sprzętu ochrony dróg oddechowych,
- przestrzegać terminów przeglądów i wymaganych legalizacji,
- scharakteryzować dokumentację eksploatacyjną,
- prowadzić bieżącą konserwację.

10. Łączność i alarmowanie – 1T, 1P

Zagadnienia:

Obsługa radiotelefonów przewoźnych i przenośnych. Prowadzenie korespondencji zgodnie z obowiązującymi zasadami. Składanie meldunków.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu kierowca-konserwator OSP powinien umieć:

- obsłużyć radiotelefony przewoźne i przenośne,
- prowadzić korespondencję zgodnie z obowiązującymi zasadami,
- złożyć meldunek podczas akcji,
- wykonać podstawowe czynności obsługowe i konserwacyjne.

11. Egzamin - 2T, 5P

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

Biuro Szkolenia

**PROGRAM SZKOLENIA
STRAŻAKÓW RATOWNIKÓW OSP
Z ZAKRESU DZIAŁAŃ PRZECIWPOWODZIOWYCH
ORAZ
RATOWNICTWA NA WODACH**

WARSZAWA, 2006 r.

I. ORGANIZACJA SZKOLENIA

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie strażaków ratowników OSP do sprawnego i bezpiecznego wykonywania zadań przeciwpowodziowych, likwidacji skutków powodzi oraz zadań ratowniczych na wodach śródlądowych i powodziowych terenach zalewowych.

2. Charakterystyka absolwenta

W wyniku realizacji programu szkolenia z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach, strażak ratownik OSP powinien umieć:

- scharakteryzować typowe budowle ochronne i najczęstsze przyczyny ich awarii,
- rozpoznawać i zabezpieczać uszkodzenia budowli ochronnych,
- ewakuować ludzi, zwierzęta i mienie z terenów zagrożonych,
- likwidować zdarzenia,
- dokonać podziału sprzętu ratownictwa wodnego,
- wykonywać czynności członka załogi łodzi ratowniczej,
- udzielać pomocy osobom tonącym i ofiarom powodzi,
- wydobywać zwłoki,
- prowadzić czynności ratownicze na terenie powodziowym oraz na łodzi.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- a) ukończone 18 lat i nie przekroczone 55lat,
- b) zaświadczenie lekarskie stwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych,
- c) ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- d) skierowanie na szkolenie od zarządu Ochotniczej Straży Pożarnej potwierdzone przez właściwy organ gminy,
- e) wykształcenie co najmniej podstawowe (dotychczasowy system ośmioklasowy) lub gimnazjalne,
- f) zaświadczenie ukończenia szkolenia strażaków ratowników OSP część II lub spełnienie równorzędnych wymagań.

4. Organizacja procesu dydaktycznego

- a) Podstawą organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego jest program szkolenia strażaków ratowników OSP z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach.
- b) Organizatorem szkolenia jest komenda powiatowa/miejska Państwowej Straży Pożarnej.
- c) Podstawową formą szkolenia jest lekcja trwająca 45 minut. Lekcje powinny odbywać się w salach przystosowanych do prowadzenia zajęć teoretycznych (odpowiadających warunkom higieny szkolnej, odpowiednio wyposażonych w techniczne środki dydaktyczne) oraz w miejscach pozwalających na sprawną organizację ćwiczeń.
- d) Na zajęcia należy zapewnić podstawowe urządzenia i środki dydaktyczne np.: rzutnik, telewizor, odtwarzacz video, rzeczywisty sprzęt ratowniczy, foliogramy, filmy dydaktyczne.

- e) Zajęcia dydaktyczne zaleca się organizować w ilości 8 godzin lekcyjnych. Kształcenie teoretyczne powinno być harmonijnie łączone z realizacją zajęć praktycznych.
- f) Realizacja szkolenia może odbywać się w systemie dziennym lub zaocznym.
- g) Na realizację programu przewidziano:
  - zajęcia dydaktyczne - teoretyczne 11 godz.
  - zajęcia dydaktyczne - praktyczne 6 godz.
  - egzamin teoretyczny i praktyczny – 7 godz.

5. Wskazówki metodyczne

- a) Realizacja poszczególnych tematów powinna przebiegać zgodnie z wyznaczonymi zagadnieniami.
- b) Zajęcia praktyczne należy prowadzić w grupach (4-8 osobowych), stosownie do realizowanej tematyki, uwzględniając wskazówki dla poszczególnych tematów.
- c) Zajęcia powinny być prowadzone przy zastosowaniu metod aktywizujących. Należy umiejętnie łączyć wiedzę teoretyczną z praktyką działań ratowniczo-gaśniczych. W szerokim zakresie należy korzystać z technicznych środków dydaktycznych, a także pobudzać aktywność i samodzielność poznawczą strażaków ratowników OSP.
- d) Czynności dydaktyczne w zakresie przygotowania zajęć, ich realizacji i kontroli stopnia opanowania wiedzy przez strażaków ratowników OSP, powinny być podporządkowane osiągnięciu celów szczegółowych.
- e) Przed zajęciami praktycznymi (ćwiczeniami) należy zapoznać uczestników z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówić ich przebieg.
- f) Należy zwrócić uwagę na właściwą organizację zajęć praktycznych, w tym na zapewnienie niezbędnego sprzętu do realizacji założenia.
- g) Instruktaż bieżący - ma na celu natychmiastowe usuwanie usterek zauważonych w trakcie ćwiczeń.
- h) Instruktaż końcowy - ma charakter podsumowania zajęć. Może on być prowadzony metodą pogadanki podsumowującej ćwiczenie, podczas, której instruktor sprawdza stopień przyswojenia tematu ćwiczeń i omawia popełnione przez ćwiczących błędy, ewentualnie wskazuje prawidłowe wykonanie ćwiczenia.
- i) Zajęcia praktyczne należy przeprowadzić: na przeciwpowodziowych budowlach ochronnych oraz na sprężycie pływającym należącym do OSP.
- j) Zajęcia na zbiornikach wodnych należy przeprowadzać zgodnie z zasadami bhp.
- k) W trakcie zajęć praktycznych należy wykorzystywać sprzęt i materiały stosowane podczas działań ratowniczych.
- l) Ćwiczenia każdorazowo należy zakończyć oczyszczeniem i konserwacją użytkowanego sprzętu, w celu kształtowania u strażaków ratowników OSP nawyku dbałości o sprzęt i praktycznego zaznajomienia ich z zasadami i sposobami konserwacji sprzętu pożarniczego.
- m) W toku realizacji zajęć należy systematycznie kontrolować stopień opanowania materiału, uwzględniając wskazówki zawarte w ramach poszczególnych tematów.
- n) Program szkolenia specjalistycznego strażaków ratowników OSP obejmuje wiadomości i umiejętności, które powinny być systematycznie uaktualniane, pogłębiane i rozszerzane przez absolwentów w toku ustawicznego doskonalenia umiejętności, prowadzonego w OSP oraz w formie samokształcenia.

- o) Zagadnienia bezpieczeństwa i higieny pracy powinny być zintegrowane z tematyką szkolenia. W procesie nauczania należy określać istniejące i przewidywane zagrożenia oraz wskazywać sposoby bezpiecznego wykonywania zadań.

6. Zalecenia dotyczące oceniania i wydania zaświadczenia.

- a) W ocenianiu bieżącym dopuszcza się indywidualizację wynikającą ze specyfiki szkolenia i koncepcji dydaktycznych prowadzącego.
- b) Podstawowymi metodami kontroli i oceny wyników nauczania powinny być pytania ustne i zadania praktyczne.
- c) Na pierwszych zajęciach prowadzący przedmiot ma obowiązek przedstawić uczestnikom kursu:
  - program i zalecaną literaturę,
  - zasady realizacji programu i zaliczenia szkolenia oraz sposób bieżącej kontroli wyników nauczania.
- d) Po zakończeniu szkolenia uczestnicy składają egzamin.
- e) Uczestnicy szkolenia, którzy ukończą szkolenie z wynikiem pozytywnym otrzymują zaświadczenie.
- f) Na drugiej stronie zaświadczenia należy podać plan szkolenia.

7. Kadra dydaktyczna

Do prowadzenia zajęć dydaktycznych są uprawnieni:

- strażacy PSP upoważnieni przez właściwego komendanta powiatowego/miejskiego
- specjaliści o odpowiednim przygotowaniu kierunkowym,
- funkcyjni Związku OSP RP posiadający odpowiednie przygotowanie merytoryczne.

8. Plan szkolenia

Lp.	Temat	T	P	R
1.	Konstrukcja budowli ochronnych i przyczyny awarii	1	-	1
2.	Działania ratownicze i zabezpieczające	2	3	5
3.	Usuwanie skutków powodzi	1	1	2
4.	Sprzęt ratownictwa wodnego	1	-	1
5.	Czynności członka załogi łodzi ratowniczej	1	1	2
6.	Udzielanie pomocy ludziom i zwierzętom	1	1	2
7.	Lokalizacja i wydobywanie zwłok	1	-	1
8.	Działania ratownictwa wodnego na terenach objętych powodzią	1	-	1
9.	Działania ratownicze na lodzie	2	-	2
10.	Egzamin	2	5	7
	Razem	13	11	24

T - zajęcia o charakterze teoretycznym, **P** - zajęcia o charakterze praktycznym, **R** – razem

II. TREŚCI I SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA

1. Konstrukcja budowli ochronnych i przyczyny awarii – 1T

Zagadnienia:

Rodzaje budowli ochronnych. Przyczyny awarii budowli ochronnych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- rozpoznać rodzaje budowli ochronnych,
- wymienić rodzaje urządzeń hydrotechnicznych i podać ich zastosowanie,
- wymienić przyczyny awarii budowli ochronnych.

2. Działania ratownicze i zabezpieczające – 2T, 3P

Zagadnienia:

Rodzaje uszkodzeń budowli ochronnych. Metody ochrony wałów. Ewakuacja.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- patrolować budowle ochronne i rozpoznawać miejsca uszkodzeń,
- uszczelniać przecieki,
- podwyższać wały,
- likwidować przebicia hydrauliczne,
- zastosować metody ochrony wałów od strony wodnej,
- uszczelniać śluzy,
- ewakuować ludność, zwierzęta i mienie z terenów zagrożonych powodzią.

3. Usuwanie skutków powodzi – 1T, 1P

Zagadnienia:

Zasady odpompowywania wody z zalanych obiektów. Rodzaje zagrożeń epidemiologicznych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- likwidować rozlewiska,
- stosować zasady odpompowywania wody z zalanych obiektów,
- scharakteryzować występowanie zagrożeń epidemiologicznych występujących w czasie i po powodzi.

4. Sprzęt ratownictwa wodnego – 1T

Zagadnienia:

Rodzaje i budowa łodzi ratowniczych, napędów, sprzętu bosmańskiego i ratowniczego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wymienić rodzaje łodzi ratowniczych,
- wymienić rodzaje napędów motorowych łodzi ratowniczych oraz dostosować odpowiedni napęd do warunków akwenu,
- wymienić rodzaje sprzętu bosmańskiego i ratowniczego oraz zasady jego użycia.

5. Czynności członka załogi łodzi ratowniczej – 1T, 1P

Zagadnienia:

Obowiązki członka załogi. Zasady bezpieczeństwa pracy na akwenach wodnych. Podstawowe informacje z hydrologii i hydrografii. Znaki żeglugowe. Zasady poruszania się po szlakach wodnych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- wiosłować i manewrować łodzią przy pomocy jednego lub dwóch wiosł,
- wymienić obowiązki członka załogi w czasie wodowania łodzi, poruszania się po akwenu, odbijania od brzegu, dobijania do brzegu,
- zastosować zasady bezpieczeństwa w czasie pracy na akwenach wodnych,
- wykorzystać podstawowe informacje z hydrologii i hydrografii niezbędne w akcjach ratowniczych,
- rozpoznać znaki żeglugowe,
- zastosować zasady poruszania się po szlakach wodnych.

6. Udzielanie pomocy ludziom i zwierzętom – 1T, 1P

Zagadnienia:

Zasady bezpiecznego podejmowania z wody ludzi i zwierząt. Zastosowanie sprzętu ratowniczego i bosmańskiego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- podjąć z wody osoby tonące z zastosowaniem sprzętu ratowniczego,
- podjąć osoby z budowli wodnych, obiektów przyrody, zalanych budynków,
- podjąć z wody zwierzęta,
- wykorzystać sprzęt ratowniczy i bosmański (linki, rzutki, koła ratunkowe).

7. Lokalizacja i wydobywanie zwłok– 1T

Zagadnienia:

Techniki lokalizacji i wydobywania zwłok. Transport zwłok po powierzchni wody. Współpraca z organami wymiaru sprawiedliwości. Dezynfekcja sprzętu ratowniczego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- dostosować technikę lokalizacji do warunków akwenu,
- zlokalizować dostępnymi metodami zwłoki osób pod wodą,
- wydobyć zwłoki spod wody,
- przetransportować zwłoki po powierzchni wody,
- współpracować z organami wymiaru sprawiedliwości,
- zdezynfekować sprzęt ratowniczy.

8. Działania ratownictwa wodnego na terenach objętych powodzią - 1T

Zagadnienia:

Ewakuacja osób i zwierząt z terenów objętych powodzią. Znaki umowne.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- przeprowadzić ewakuację osób, zwierząt i mienia z terenów powodziowych,
- przeprowadzić akcję humanitarną na terenie powodziowym,
- rozpoznać osoby potrzebujące pomocy,
- dostarczyć zaopatrzenie dla ludzi i zwierząt,
- zastosować znaki umowne stosowane na terenie powodziowym.

9. Działania ratownicze na lodzie - 2T

Zagadnienia:

Podstawowe zasady działań ratowniczych na lodzie. Rodzaje sprzętu i zabezpieczeń wykorzystywanych w czasie działań na lodzie. Zasady wydobywania ofiar i sposoby zapewnienia komfortu termicznego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu strażak ratownik OSP powinien umieć:

- bezpiecznie poruszać się po lodzie,
- wymienić rodzaje zabezpieczeń i umieć je wykorzystać w warunkach rzeczywistych,
- dobrać odpowiedni do sytuacji sprzęt ratowniczy,
- wydobyć ofiary z przerębli,
- zastosować odpowiednią metodę zapewnienia komfortu termicznego.

10. Egzamin – 2T, 5P

SZKOLENIA DOWÓDCZE

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

Biuro Szkolenia

**PROGRAM SZKOLENIA
DOWÓDCÓW OSP**

WARSZAWA, 2006 r.

I. ORGANIZACJA SZKOLENIA

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie dowódców OSP do dowodzenia zastępem i sekcją z umiejętnością dokonywania oceny sytuacji i podejmowania decyzji w różnych działaniach ratowniczych oraz prowadzenia szkoleń doskonalących w OSP.

2. Charakterystyka absolwenta

W wyniku realizacji niniejszego programu dowódca OSP powinien umieć:

- objaśniać struktury organizacyjne i zasady działania OSP, ZOSP RP, KSRG,
- omawiać zasady i typy kierowania działaniem ratowniczym,
- omawiać uprawnienia i obowiązki kierującego działaniem ratowniczym,
- omawiać zasady i sposoby przejmowania kierowania działaniem ratowniczym,
- formułować i wydawać rozkazy,
- przeprowadzać rozpoznanie, prawidłowo oceniać sytuację i ilość potrzebnych sił i środków,
- kierować działaniami ratowniczymi w wybranych obiektach,
- kierować działaniami w trakcie wystąpienia innych miejscowych zagrożeń,
- współdziałać z innymi służbami ratowniczymi,
- prowadzić korespondencję i przekazywać meldunki,
- organizować i prowadzić szkolenie,
- sporządzać dokumentację z przebiegu działań ratowniczych.

Wymagania szczegółowe określone zostały w ramach poszczególnych tematów szkolenia.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- a) zaświadczenie ukończenia szkolenia strażaków ratowników OSP część II lub spełnienie równorzędnych wymagań,
- b) zaświadczenie ukończenia kursu ratownictwa technicznego strażaków ratowników OSP,
- c) świadectwo ukończenia co najmniej zasadniczej szkoły zawodowej,
- d) co najmniej 3-letni staż strażaka ratownika OSP,
- e) skierowanie na szkolenie od zarządu OSP potwierdzone przez właściwy organ gminy,
- f) zaświadczenie lekarskie stwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych,
- g) ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

4. Organizacja procesu dydaktycznego

- a) Podstawą organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego jest program szkolenia dowódców OSP.
- b) Organizatorem szkolenia jest komenda wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej.
- c) Podstawową formą szkolenia jest lekcja trwająca 45 minut. Lekcje powinny odbywać się w salach przystosowanych do prowadzenia zajęć teoretycznych (odpowiadających warunkom higieny szkolnej, odpowiednio wyposażonych

- w techniczne środki dydaktyczne) oraz w miejscach pozwalających na sprawną organizację ćwiczeń.
- d) Na zajęcia należy zapewnić odpowiednie urządzenia i środki dydaktyczne np.: rzutnik, telewizor, odtwarzacz video, rzeczywisty sprzęt ratowniczo - gaśniczy, foliogramy, filmy dydaktyczne.
  - e) Zajęcia dydaktyczne zaleca się organizować w ilości 8 godzin lekcyjnych. Kształcenie teoretyczne powinno być harmonijnie łączone z realizacją zajęć praktycznych.
  - f) Realizacja szkolenia może odbywać się w systemie dziennym lub zaocznym.
  - g) Na realizację programu przewidziano:
    - zajęcia dydaktyczne - teoretyczne 18 godz.
    - zajęcia dydaktyczne - praktyczne 7 godz.
    - egzamin teoretyczny i praktyczny – 7 godz.

5. Wskazówki metodyczne

- a) Realizacja poszczególnych tematów powinna przebiegać zgodnie z wyznaczonymi zagadnieniami.
- b) Zajęcia praktyczne należy prowadzić w grupach (4-8 osobowych), stosownie do realizowanej tematyki, uwzględniając wskazówki dla poszczególnych tematów.
- c) Zajęcia powinny być prowadzone przy zastosowaniu metod aktywizujących. Należy umiejętnie łączyć wiedzę teoretyczną z praktyką działań ratowniczo - gaśniczych. W szerokim zakresie należy korzystać z technicznych środków dydaktycznych, a także pobudzać aktywność i samodzielność poznawczą dowódców OSP.
- d) Czynności dydaktyczne w zakresie przygotowania zajęć, ich realizacji i kontroli stopnia opanowania wiedzy przez dowódców OSP, powinny być podporządkowane osiągnięciu celów szczegółowych.
- e) Przed zajęciami praktycznymi (ćwiczeniami) należy zapoznać uczestników z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówić ich przebieg.
- f) Należy zwrócić uwagę na właściwą organizację zajęć praktycznych, w tym na zapewnienie niezbędnego sprzętu do realizacji założenia.
- g) Instruktaż bieżący - ma na celu natychmiastowe usuwanie usterek zauważonych w trakcie ćwiczeń.
- h) Instruktaż końcowy - ma charakter podsumowania zajęć. Może on być prowadzony metodą pogadanki podsumowującej ćwiczenie, podczas, której instruktor sprawdza stopień przyswojenia tematu ćwiczeń i omawia popełnione przez ćwiczących błędy, ewentualnie wskazuje prawidłowe wykonanie ćwiczenia.
- i) W toku realizacji zajęć należy systematycznie kontrolować stopień opanowania materiału, uwzględniając wskazówki zawarte w ramach poszczególnych tematów.
- j) Program szkolenia dowódców OSP obejmuje wiadomości i umiejętności, które powinny być systematycznie uaktualniane, pogłębiane i rozszerzane przez absolwentów w toku ustawicznego doskonalenia umiejętności, prowadzonego w OSP oraz w formie samokształcenia.
- k) Zagadnienia bezpieczeństwa i higieny pracy powinny być zintegrowane z tematyką szkolenia. W procesie nauczania należy określać istniejące i przewidywane zagrożenia oraz wskazywać sposoby bezpiecznego wykonywania zadań.

6. Zalecenia dotyczące oceniania i wydania zaświadczenia

- a) W ocenianiu bieżącym dopuszcza się indywidualizację wynikającą ze specyfiki szkolenia i koncepcji dydaktycznych prowadzącego.
- b) Podstawowymi metodami kontroli i oceny wyników nauczania powinny być pytania ustne, testy i zadania praktyczne.
- c) Na pierwszych zajęciach prowadzący przedmiot ma obowiązek przedstawić uczestnikom kursu:
  - program i zalecaną literaturę,
  - zasady realizacji programu i zaliczenia przedmiotu, sposób bieżącej kontroli wyników nauczania oraz tryb i termin zaliczeń i egzaminów.
- d) Dowódcy OSP składają egzamin przed komisją zewnętrzną powołaną przez komendanta wojewódzkiego PSP
- e) Uczestnicy szkolenia, którzy ukończą szkolenie z wynikiem pozytywnym otrzymują zaświadczenie.
- f) Na drugiej stronie zaświadczenia należy podać plan szkolenia.

7. Kadra dydaktyczna

Do prowadzenia zajęć dydaktycznych uprawnieni są:

- strażacy PSP upoważnieni przez właściwego komendanta wojewódzkiego PSP,
- specjaliści o odpowiednim przygotowaniu kierunkowym,
- funkcjonjani Związku OSP RP posiadający odpowiednie przygotowanie merytoryczne.

8. Plan szkolenia

L.p.	Temat	T	P	R
1.	Organizacja ochrony przeciwpożarowej	2	-	2
2.	Obowiązki dowódcy w świetle przepisów BHP	4	-	4
3.	Kierowanie działaniami gaśniczymi	2	1	3
4.	Działania gaśnicze	3	2	5
5.	Działania ratownictwa na drodze	2	2	4
6.	Organizacja łączności dowodzenia i współdziałania	1	1	2
7.	Organizacja szkoleń doskonalących w OSP	1	-	1
8.	Sporządzanie dokumentacji z działań ratowniczych	1	1	2
9.	Organizacja i funkcjonowanie Jednostek Operacyjno Technicznych OSP (JOT OSP)	2	-	2
10	Egzamin	2	5	7
	Razem	20	12	32

T - zajęcia o charakterze teoretycznym, P - zajęcia o charakterze praktycznym, R – razem

II. TREŚCI I SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA

1. Organizacja ochrony przeciwpożarowej – 2T

Zagadnienia:

Podstawowe akty prawne. Struktura i organizacja KSRG. Zasady organizacji odwołów.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu dowódca OSP powinien umieć:

- wymienić i stosować podstawowe akty prawne z zakresu ochrony ppoż.,
- wymienić jednostki ochrony przeciwpożarowej,
- wyjaśnić struktury organizacyjne i zasady działania KSRG,
- wyjaśnić zasady organizacji odwołów.

2. Obowiązki dowódcy w świetle przepisów BHP – 4 T

Realizacja treści tematów BHP odbywa się zgodnie z ramowym programem szkolenia okresowego pracodawców i innych osób kierujących pracownikami.

Zagadnienia:

Kształtowanie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Ochrona przed zagrożeniami związanymi z wykonywaną pracą. Egzekwowanie stosowania przepisów i zasad BHP w trakcie ćwiczeń i akcji ratowniczo – gaśniczych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu dowódca OSP powinien umieć:

- posługiwać się regulacjami prawnymi z zakresu prawa pracy,
- identyfikować i analizować zagrożenia czynnikami szkodliwymi, uciążliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia,
- analizować przyczyny wypadków przy pracy,
- organizować w sposób bezpieczny pracę w trakcie ćwiczeń i akcji ratowniczo – gaśniczych,
- kontrolować pracę strażaków ratowników OSP w zakresie bezpiecznego wykonywania zadań.

3. Kierowanie działaniami gaśniczymi – 2T, 1P

Zagadnienia:

Kierowanie działaniem ratowniczym. Ogólne zasady i typy kierowania. Obowiązki i uprawnienia kierującego działaniem ratowniczym. Prowadzenie działań pomocniczych. Współdziałanie z innymi podmiotami ratowniczymi. Zasady przejmowania kierowania działaniem ratowniczym. Stan wyższej konieczności.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu dowódca OSP powinien umieć:

- omówić zasady i typy kierowania działaniem ratowniczym,
- wymienić i omówić uprawnienia i obowiązki kierującego działaniem ratowniczym,
- omówić zasady i sposoby przejmowania kierowania działaniem ratowniczym,
- formułować i wydawać rozkazy,

- wyjaśnić występowanie stanów wyższej konieczności i niebezpieczeństwa z tym związane,
- ustalić prawdopodobną przyczynę powstania zdarzenia oraz wysokość strat,
- kierować działaniami ratowniczymi.

4. Działania gaśnicze – 3T, 2P

Zagadnienia:

Rozpoznanie i ocena sytuacji pożarowej. Podstawowe rodzaje działań taktycznych. Kierowanie działaniami gaśniczymi z uwzględnieniem specyfiki obiektów i terenów. Organizacja zaopatrzenia wodnego.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu dowódca OSP powinien umieć:

- przeprowadzić rozpoznanie, prawidłowo ocenić sytuację i ilość potrzebnych sił i środków,
- stosować podstawowe elementy taktyki,
- kierować działaniami gaśniczymi w każdym typie obiektów,
- zorganizować zaopatrzenie wodne,
- stosować zasady bezpieczeństwa w czasie akcji.

5. Działania ratownictwa na drodze – 2T, 2P

Zagadnienia:

Organizacja akcji ratowniczej na miejscu wypadku. Rozpoznanie i zabezpieczenie miejsca zdarzenia. Działania ratownicze z udziałem samochodów. Rodzaje zagrożeń. Zasady bezpiecznego prowadzenia działań ratowniczych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu dowódca OSP powinien umieć:

- wymienić i omówić etapy akcji ratownictwa drogowego,
- przeprowadzić rozpoznanie, zabezpieczyć miejsce zdarzenia i złożyć meldunek z sytuacji,
- współdziałać z innymi służbami ratowniczymi,
- kierować działaniami ratowniczymi oraz wydobywaniem ofiar wypadku,
- rozpoznać zagrożenia w czasie zdarzeń ratownictwa drogowego,
- zlikwidować skutki zdarzenia i zakończyć działania.

6. Organizacja łączności dowodzenia i współdziałania – 1T, 1P

Zagadnienia:

Rodzaje łączności. Organizacja łączności dowodzenia. Schematy łączności.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu dowódca OSP powinien umieć:

- wyjaśnić rodzaje łączności na terenie akcji: alarmowania, współdziałania, dowodzenia,
- wykorzystać techniczne środki łączności dla zorganizowania łączności dowodzenia,
- sporządzić prawidłowo schemat łączności,
- prowadzić korespondencję i przekazywać meldunki.

7. Organizacja szkolenia i doskonalenia w OSP - 1T

Zagadnienia:

Cele szkolenia. Rodzaje pomocy dydaktycznych. Organizacja procesu szkolenia. Dokumentacja procesu szkolenia.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu dowódca OSP powinien umieć:

- określać cele szkoleń,
- wymienić i zorganizować pomoce dydaktyczne do przeprowadzenia szkolenia,
- zorganizować szkolenie,
- sporządzić dokumentację z odbytych szkoleń.

8. Sporządzanie dokumentacji z działań ratowniczych – 1T, 1P

Zagadnienia:

Dokumentacja z akcji ratowniczej i zasady jej wypełniania.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu dowódca OSP powinien umieć:

- zebrać potrzebne informacje do sporządzenia dokumentacji,
- sporządzić dokumentację przebiegu działań ratowniczo-gaśniczych,
- zastosować znaki umowne w taktyce działań ratowniczych.

9. Organizacja i funkcjonowanie Jednostek Operacyjno – Technicznych OSP (JOT OSP) – 2T

Zagadnienia:

Jednostki Operacyjno – Techniczne OSP. Zasady powoływania, kategorie, wymogi organizacyjno - techniczne, regulamin organizacyjny.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu dowódca OSP powinien umieć:

- wskazać zasady powoływania i funkcjonowania JOT OSP,
- scharakteryzować kategorie JOT OSP i zakresy ich działań ratowniczych,
- wymienić wymogi organizacyjno – techniczne określające normatywy osobowe i sprzętowe JOT OSP,
- wymienić elementy wzorcowego regulaminu organizacyjnego JOT OSP

10. Egzamin - 2T, 5P

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

Biuro Szkolenia

PROGRAM SZKOLENIA

NACZELNIKÓW OSP

WARSZAWA, 2006 r.

I. ORGANIZACJA SZKOLENIA

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie dowódców OSP do pełnienia funkcji naczelnika Ochotniczej Straży Pożarnej.

2. Charakterystyka absolwenta

W wyniku realizacji niniejszego programu naczelnik OSP powinien umieć:

- wymieniać zadania gminy w zakresie ochrony przeciwpożarowej (własne i zlecone),
- nawiązywać współpracę z jednostkami PSP,
- prowadzić dokumentację dotyczącą działań operacyjnych OSP,
- dokumentować działalność szkoleniową OSP,
- zapewniać warunki do bezpiecznej eksploatacji sprzętu,
- przeprowadzać uroczystości zgodnie z ceremoniałem pożarniczym OSP,
- przygotowywać drużyny do udziału w zawodach sportowo-pożarniczych.

Wymagania szczegółowe określone zostały w ramach poszczególnych tematów szkolenia.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- a) zaświadczenie ukończenia szkolenia dowódców OSP,
- b) skierowanie na szkolenie od zarządu OSP, potwierdzone przez właściwy organ gminy,
- c) zaświadczenie lekarskie stwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych,
- d) ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- e) wykształcenie co najmniej średnie.

4. Organizacja procesu dydaktycznego

- a) Podstawą organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego jest program szkolenia naczelników OSP.
- b) Organizatorem szkolenia jest komenda wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej.
- c) Podstawową formą szkolenia jest lekcja trwająca 45 minut. Lekcje powinny odbywać się w salach przystosowanych do prowadzenia zajęć teoretycznych (odpowiadających warunkom higieny szkolnej, odpowiednio wyposażonych w techniczne środki dydaktyczne) oraz w miejscach pozwalających na sprawną organizację ćwiczeń.
- d) Na zajęcia należy zapewnić odpowiednie urządzenia i środki dydaktyczne np.: rzutnik, telewizor, odtwarzacz video, rzeczywisty sprzęt ratowniczo - gaśniczy, foliogramy, filmy dydaktyczne.
- e) Zajęcia dydaktyczne zaleca się organizować w ilości 8 godzin lekcyjnych. Kształcenie teoretyczne powinno być harmonijnie łączone z realizacją zajęć praktycznych.
- f) Realizacja szkolenia może odbywać się w systemie dziennym lub zaocznym.

- g) Na realizację programu przewidziano:
- zajęcia dydaktyczne - teoretyczne 8 godz.
  - zajęcia dydaktyczne - praktyczne 8 godz.
  - egzamin teoretyczny – 2 godz.

5. Wskazówki metodyczne

- a) Realizacja poszczególnych tematów powinna przebiegać zgodnie z wyznaczonymi zagadnieniami.
- b) Zajęcia praktyczne należy prowadzić w grupach (4-8 osobowych), stosownie do realizowanej tematyki, uwzględniając wskazówki dla poszczególnych tematów.
- c) Zajęcia powinny być prowadzone przy zastosowaniu metod aktywizujących. Należy umiejętnie łączyć wiedzę teoretyczną z praktyką działań ratowniczo - gaśniczych. W szerokim zakresie należy korzystać z technicznych środków dydaktycznych, a także pobudzać aktywność i samodzielność poznawczą dowódców OSP.
- d) Czynności dydaktyczne w zakresie przygotowania zajęć, ich realizacji i kontroli stopnia opanowania wiedzy przez dowódców OSP, powinny być podporządkowane osiągnięciu celów szczegółowych.
- e) Przed zajęciami praktycznymi (ćwiczeniami) należy zapoznać uczestników z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówić ich przebieg.
- f) Należy zwrócić uwagę na właściwą organizację zajęć praktycznych, w tym na zapewnienie niezbędnego sprzętu do realizacji założenia.
- g) Instruktaż bieżący - ma na celu natychmiastowe usuwanie usterek zauważonych w trakcie ćwiczeń.
- h) Instruktaż końcowy - ma charakter podsumowania zajęć. Może on być prowadzony metodą pogadanki podsumowującej ćwiczenie, podczas, której instruktor sprawdza stopień przyswojenia tematu ćwiczeń i omawia popełnione przez ćwiczących błędy, ewentualnie wskazuje prawidłowe wykonanie ćwiczenia.
- i) W toku realizacji zajęć należy systematycznie kontrolować stopień opanowania materiału, uwzględniając wskazówki zawarte w ramach poszczególnych tematów.
- j) Program szkolenia naczelników OSP obejmuje wiadomości i umiejętności, które powinny być przez absolwentów systematycznie uaktualniane, pogłębiane i rozszerzane w toku ustawicznego doskonalenia umiejętności, prowadzonego w OSP oraz w formie samokształcenia.
- k) Zagadnienia bezpieczeństwa i higieny pracy powinny być zintegrowane z tematyką szkolenia. W procesie nauczania należy określać istniejące i przewidywane zagrożenia oraz wskazywać sposoby bezpiecznego wykonywania zadań.

6. Zalecenia dotyczące oceniania egzaminu i wydania zaświadczenia

- a) W ocenianiu bieżącym dopuszcza się indywidualizację wynikającą ze specyfiki szkolenia i indywidualnych koncepcji dydaktycznych prowadzącego.
- b) Podstawowymi metodami kontroli i oceny wyników nauczania powinny być pytania ustne, testy.
- c) Na pierwszych zajęciach prowadzący przedmiot ma obowiązek przedstawić uczestnikom kursu:
  - program i zalecaną literaturę,

- zasady realizacji programu i zaliczenia przedmiotu, sposób bieżącej kontroli wyników nauczania oraz tryb i termin zaliczeń i egzaminów.
- d) Po zakończeniu szkolenia słuchacze składają egzamin przed komisją zewnętrzną powołaną przez komendanta wojewódzkiego PSP.
- e) Uczestnicy szkolenia, którzy ukończą szkolenie z wynikiem pozytywnym otrzymują zaświadczenie.
- f) Na drugiej stronie zaświadczenia należy podać plan szkolenia.

7. Kadra dydaktyczna

Do prowadzenia zajęć dydaktycznych uprawnieni są:

- strażacy PSP upoważnieni przez właściwego komendanta wojewódzkiego PSP,
- specjaliści o odpowiednim przygotowaniu kierunkowym,
- funkcyjni Związku OSP RP posiadający odpowiednie przygotowanie merytoryczne.

8. Plan szkolenia

Lp.	Temat	T	P	R
1.	Obowiązki, uprawnienia i odpowiedzialność naczelnika OSP	2	-	2
2.	Współdziałanie OSP z organami samorządu terytorialnego i jednostkami PSP	1	-	1
3.	Wybrane zagadnienia operacyjne	4	2	6
4.	Ceremoniał pożarniczy	2	-	2
5.	Organizacja szkoleń, ćwiczeń oraz zawodów sportowo – pożarniczych OSP i MDP	2	6	8
6.	Zaplecze logistyczne w OSP	1	-	1
7.	Propaganda z zakresu ochrony przeciwpożarowej	1	-	1
8.	Egzamin	2	-	2
	Razem	15	8	23

T - zajęcia o charakterze teoretycznym, **P** - zajęcia o charakterze praktycznym, **R** – razem

II. TREŚCI I SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA

1. Obowiązki, uprawnienia i odpowiedzialność naczelnika OSP – 2T

Zagadnienia:

Podstawowe założenia Statutu Ochotniczej Straży Pożarnej. Zadania naczelnika OSP wynikające z aktów prawnych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu naczelnik OSP powinien umieć:

- określić podstawy prawne funkcjonowania OSP,
- wymienić zadania Związku i formy ich realizacji,
- wymienić zadania członków OSP,
- wymienić zadania władz OSP,
- wymienić obowiązki i uprawnienia naczelnika OSP.

2. Współdziałanie OSP z organami administracji publicznej i jednostkami PSP – 1T

Zagadnienia:

Organy samorządu terytorialnego i ich zadania w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Podstawowe zasady dysponowania OSP i utrzymywania gotowości bojowej.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu naczelnik OSP powinien umieć:

- określić istotę samorządu terytorialnego,
- dokonać podziału organów administracji publicznej,
- wymienić zadania gminy w zakresie ochrony ppoż. (własne i zlecone),
- scharakteryzować formy współdziałania OSP z organami gminy,
- nawiązywać współpracę z jednostkami PSP.

3. Wybrane zagadnienia operacyjne – 4T, 2P

Zagadnienia:

Dokumentacja operacyjna. Nadzór nad sprawnością sprzętu. Dokumentacja sprzętu. Dokumentacja osobowa strażaków ratowników OSP. Przygotowanie operacyjne JOT OSP. Zasady funkcjonowania odwodów operacyjnych. Zasady inspekcji gotowości bojowej.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu naczelnik OSP powinien umieć:

- prowadzić dokumentację dotyczącą działań operacyjnych OSP,
- ewidencjonować czas pracy ratowników OSP prowadzących działania operacyjne i szkolenie,
- zapewnić warunki do bezpiecznej eksploatacji sprzętu,
- zapewnić gotowość bojową jednostki,
- scharakteryzować funkcjonowanie odwodów operacyjnych,
- współdziałać w ramach działań odwodów operacyjnych.

4. Ceremoniał pożarniczy – 2T

Zagadnienia:

Zasady umundurowania. Charakterystyka miejsca uroczystości. Zasady organizacji uroczystości.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu naczelnik OSP powinien umieć:

- scharakteryzować podstawowe pojęcia używane w ceremoniale pożarniczym,
- opisać podstawowe elementy uroczystego apelu i zbiórki,
- przeprowadzić uroczystości zgodnie z ceremoniałem pożarniczym OSP,
- przeprowadzić uroczystości z udziałem OSP nie objęte ceremoniałem.

5. Organizacja szkoleń, ćwiczeń oraz zawodów sportowo – pożarniczych OSP i MDP – 2T, 6P

Zagadnienia:

Zasady organizacji procesu szkolenia i ćwiczeń. Regulaminy zawodów sportowo – pożarniczych OSP i MDP. Przygotowanie drużyn do zawodów.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu naczelnik OSP powinien umieć:

- określić cele szkolenia i ćwiczenia,
- wymienić i zapewnić pomoce dydaktyczne do przeprowadzenia szkolenia i ćwiczenia,
- dokumentować działalność szkoleniową OSP,
- zorganizować doskonalenie dla strażaków ratowników OSP,
- nadzorować przeprowadzanie szkoleń i ćwiczeń,
- zastosować w praktyce treść regulaminu zawodów sportowo-pożarniczych dla ochotniczych straży pożarnych (podział na grupy, konkurencje, wymagany sprzęt, punktacja),
- sprecyzować zasady organizowania i sposób przeprowadzania zawodów,
- zorganizować wyznaczanie torów i ustawianie przeszkód,
- przygotować wymaganą dokumentację do zawodów,
- stosować zasady bhp w zawodach sportowo-pożarniczych.

6. Zaplecze logistyczne w OSP – 1T

Zagadnienia:

Zasady organizacji zaplecza logistycznego w OSP. Przygotowanie terenów do ćwiczeń.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu naczelnik OSP powinien umieć:

- omówić co należy do zaplecza logistycznego w straźnicy
- omówić organizację zaplecza logistycznego
- przygotować teren do ćwiczeń

7. Propaganda z zakresu ochrony przeciwpożarowej – 1T

Zagadnienia:

Przyczyny pożarów. Statystyka pożarów i miejscowych zagrożeń. Elementy prewencji i propagandy z zakresu ochrony ppoż.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu naczelnik OSP powinien umieć:

- wymienić i omówić najczęstsze przyczyny pożarów i miejscowych zagrożeń
- omówić elementy prewencji i propagandy z zakresu ochrony ppoż.

8. Egzamin - 2T

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

Biuro Szkolenia

**PROGRAM
SZKOLENIA KOMENDANTÓW GMINNYCH
ZWIĄZKU OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

WARSZAWA, 2006 r.

I. ORGANIZACJA SZKOLENIA.

1. Cel szkolenia.

Celem szkolenia jest przygotowanie komendanta gminnego ZOSP RP do wykonania zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności oraz zarządzania kryzysowego wynikających z zakresu dotyczącego pełnionej funkcji.

2. Charakterystyka absolwenta.

W wyniku realizacji niniejszego programu komendant gminny ZOSP RP powinien umieć:

- przedstawiać informacje i ocenę dotyczącą przygotowania i udziału OSP w działaniach terenu gminy w działaniach ratowniczych,
- współdziałać w organizacji gminnych zawodów pożarniczych OSP i MDP,
- podejmować działania na rzecz powołań w OSP jednostek operacyjno-technicznych (JOT) oraz włączania OSP do KSR-G
- udzielać pomocy naczelnikom OSP w zakresie szkolenia strażaków ratowników OSP oraz organizowania ćwiczeń i pokazów,
- przedstawiać ocenę i wnioski oraz prowadzić nadzór w zakresie szkoleń i przestrzegania przepisów BHP, aktualizacji badań lekarskich oraz ubezpieczenia strażaków ratowników OSP
- oddziaływać na OSP w zakresie przestrzegania regulaminów,
- przygotowywać dane dotyczące sił i środków JOT OSP z terenu gminy na potrzeby powiatowego planu ratowniczego
- współpracować z gminnym zespołem reagowania
- współpracować z komendą powiatową/miejską PSP w zakresie szkolenia, prowadzenia ćwiczeń, zawodów, przeglądów i inspekcji OSP,
- nadzorować utrzymanie gotowości bojowej JOT OSP,
- kierować działaniami ratowniczymi,
- określać potrzeby finansowe OSP z terenu gminy

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

- a) skierowanie na szkolenie przez właściwy organ gminy,
- b) ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- c) wiek od 25 do 55 lat,
- d) wykształcenie minimum średnie (w uzasadnionych warunkach zasadnicze)
- e) obowiązkowa przynależność do ochotniczej straży pożarnej z członkostwem czynnym,
- f) aktualne badania lekarskie dopuszczające do udziału w działaniach ratowniczych
- g) zaświadczenie ukończenia szkolenia dowódców OSP.

4. Organizacja procesu dydaktycznego

- a) Podstawą organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego jest program szkolenia komendantów gminnych ZOSP RP.
- b) Organizatorem szkolenia jest komenda wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej. Dopuszcza się realizację części zajęć w OSP wyznaczonej przez organizatora szkolenia.
- c) Podstawową formą szkolenia jest lekcja trwająca 45 minut. Lekcje powinny odbywać się w salach przystosowanych do prowadzenia zajęć teoretycznych (odpowiadających warunkom higieny szkolnej, odpowiednio wyposażonych w techniczne środki dydaktyczne) oraz w miejscach pozwalających na sprawną organizację ćwiczeń.
- d) Na zajęcia należy zapewnić odpowiednie urządzenia i środki dydaktyczne np.: rzutnik, telewizor, odtwarzacz video, sprzęt ratowniczo - gaśniczy, foliogramy, filmy dydaktyczne.
- e) Zajęcia dydaktyczne zaleca się organizować w ilości nie większej niż 8 godzin lekcyjnych. Kształcenie teoretyczne powinno być harmonijnie łączone z realizacją zajęć praktycznych.
- f) Realizacja szkolenia może odbywać się w systemie dziennym lub zaocznym.
- g) Na realizację programu przewidziano:
  - zajęcia dydaktyczne - teoretyczne 18 godz.
  - zajęcia dydaktyczne - praktyczne 9 godz.
  - egzamin teoretyczny – 1 godz.

5. Wskazówki metodyczne

- a) Realizacja poszczególnych tematów powinna przebiegać zgodnie z wyznaczonymi zagadnieniami.
- b) Zajęcia praktyczne należy prowadzić w grupach (4-8 osobowych), stosownie do realizowanej tematyki, uwzględniając wskazówki dla poszczególnych tematów.
- c) Zajęcia powinny być prowadzone przy zastosowaniu metod aktywizujących. Należy umiejętnie łączyć wiedzę teoretyczną z praktyką działań ratowniczo - gaśniczych. W szerokim zakresie należy korzystać z technicznych środków dydaktycznych, a także pobudzać aktywność i samodzielność poznawczą uczestników.
- d) Czynności dydaktyczne w zakresie przygotowania zajęć, ich realizacji, powinny być podporządkowane osiągnięciu celów szczegółowych.
- e) Przed zajęciami praktycznymi (ćwiczeniami) należy zapoznać uczestników z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówić ich przebieg.
- f) Należy zwrócić uwagę na właściwą organizację zajęć praktycznych, w tym na zapewnienie niezbędnego sprzętu do realizacji założenia.
- g) W toku realizacji zajęć należy systematycznie kontrolować stopień opanowania materiału, uwzględniając wskazówki zawarte w ramach poszczególnych tematów.
- h) Program szkolenia komendantów gminnych obejmuje wiadomości i umiejętności, które powinny być przez absolwentów systematycznie uaktualniane, pogłębiane i rozszerzane w toku ustawicznego doskonalenia umiejętności w formie samokształcenia.

6. Zalecenia dotyczące oceniania egzaminu i wydania zaświadczenia

- a) Na pierwszych zajęciach prowadzący przedmiot ma obowiązek przedstawić uczestnikom kursu zasady realizacji programu i termin egzaminu.
- b) Po zakończeniu szkolenia słuchacze składają egzamin przed komisją zewnętrzną powołaną przez komendanta wojewódzkiego PSP.
- c) Uczestnicy szkolenia, którzy ukończą szkolenie z wynikiem pozytywnym otrzymują zaświadczenie.
- d) Na drugiej stronie zaświadczenia należy podać plan szkolenia.

7. Kadra dydaktyczna

Do prowadzenia zajęć dydaktycznych uprawnieni są:

- strażacy PSP upoważnieni przez właściwego komendanta wojewódzkiego PSP,
- specjaliści o odpowiednim przygotowaniu kierunkowym,
- funkcyjni Związku OSP RP posiadający odpowiednie przygotowanie merytoryczne.

8. Plan szkolenia

Lp.	Temat	T	P	R
1.	Podstawowe akty prawne z zakresu ochrony przeciwpożarowej i funkcjonowania OSP.	3	-	3
2.	Zadania i kompetencje komendanta gminnego	4	-	4
3.	Kierowanie działaniami ratowniczymi	2	3	5
4.	Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczego na szczeblu gminy.	2	-	2
5.	Zarządzanie kryzysowe na szczeblu gminy.	2	2	4
6.	Powiatowe plany ratownicze.	1	1	2
7.	Organizacja i zadania systemu wykrywania i alarmowania oraz system powszechnego ostrzegania na szczeblu lokalnym.	1	1	2
8.	Organizacja szkoleń, ćwiczeń oraz zawodów sportowo – pożarniczych OSP i MDP.	3	2	5
9.	Egzamin	1	-	1
	Razem	19	9	28

T - zajęcia o charakterze teoretycznym, P - zajęcia o charakterze praktycznym, R – razem.

I. TREŚCI I SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA

1. Podstawowe akty prawne z zakresu ochrony przeciwpożarowej i funkcjonowania OSP. - 3T

Zagadnienia:

Podstawy prawne. Struktury organizacyjne oraz zasady funkcjonowania ZOSP RP, OSP, PSP, KSRG. Podstawowe definicje. Zadania organów administracji samorządowej z zakresu ochrony ppoż.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu komendant gminny ZOSP RP powinien umieć:

- wymienić i omówić podstawowe akty prawne z zakresu ochrony przeciwpożarowej oraz funkcjonowania OSP, JOT OSP, ZOSP RP.
- wyjaśnić struktury organizacyjne, zasady funkcjonowania oraz podstawowe definicje PSP, KSR-G,
- wymienić i omówić zadania organów administracji samorządowej z zakresu ochrony ppoż.

2. Zadania i kompetencje komendanta gminnego - 4T

Zagadnienia:

Przepisy określające zadania i kompetencje komendanta gminnego. Rola, zadania, uprawnienia i obowiązki komendanta gminnego. Zasady przeprowadzania przeglądów operacyjno – technicznych OSP

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu komendant gminny ZOSP RP powinien umieć:

- wymienić i omówić przepisy określające zadania i kompetencje komendanta gminnego.
- wymienić i omówić zadania, uprawnienia i obowiązki komendanta gminnego,
- omówić zasady przeprowadzania przeglądów operacyjno – technicznych OSP.

3. Kierowanie działaniami ratowniczymi - 2T, 3P

Obowiązki i uprawnienia kierującego działaniem ratowniczym. Współdziałanie z innymi podmiotami ratowniczymi.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu komendant gminny ZOSP RP powinien umieć:

- omówić zasady i typy kierowania działaniem ratowniczym,
- wymienić i omówić uprawnienia i obowiązki kierującego działaniem ratowniczym,
- omówić zasady i sposoby przejmowania kierowania działaniem ratowniczym,

4. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczego na szczeblu gminy - 2T

Zagadnienia:

Organizacja KSRG na obszarze gminy. Zasady dysponowania sił i środków posiadanych przez gminę.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu komendant gminny ZOSP RP powinien umieć:

- opisać organizację KSRG na obszarze gminy,
- omówić zasady dysponowania sił i środków posiadanych przez gminę.

5. Zarządzanie kryzysowe na szczeblu gminy – 2T, 2P

Zagadnienia:

Podstawy prawne. Struktura i zadania organów systemu zarządzania kryzysowego na obszarze gminy. Procedury postępowania w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych zdarzeń. Organizacja i zasady działania centrów zarządzania kryzysowego. Zasady współpracy z instytucjami pozarządowymi w razie wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu komendant gminny ZOSP RP powinien umieć:

- wyjaśnić i opisać strukturę i zadania organów systemu zarządzania kryzysowego
- omówić postępowanie w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych zdarzeń
- wyjaśnić rolę i zadania centrów zarządzania kryzysowego
- przygotować zestawienie firm i instytucji pomocnych w chwili wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia.
- zmobilizować niezbędne siły i środki w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia.

6. Powiatowe plany ratownicze – 1T,1P

Zagadnienia:

Podstawy prawne wykonania planów ratowniczych. Rola i zadania planu ratowniczego
Zasady tworzenia planów ratowniczych-rola komendanta gminnego ZOSP RP.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu komendant gminny ZOSP RP powinien umieć:

- podać podstawy prawne tworzenia planów ratowniczych
- omówić rolę i zadania planu ratowniczego
- omówić zdania komendanta gminnego w zakresie tworzenia planów ratowniczych

7. Organizacja i zadania systemu wykrywania i alarmowania oraz system powszechnego ostrzegania na szczeblu lokalnym – 1T,1P

Zagadnienia:

Zadania systemu wykrywania i alarmowania. Organizacja systemu alarmowania.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu komendant gminny ZOSP RP powinien umieć:

- omówić zasady funkcjonowania systemu alarmowania
- opisać zadania wykrywania i alarmowania

8. Organizacja szkoleń, ćwiczeń oraz zawodów sportowo – pożarniczych OSP i MDP – 3T, 2P

Zagadnienia:

Zasady organizacji procesu szkolenia i ćwiczeń. Regulaminy zawodów sportowo – pożarniczych OSP i MDP. Przygotowanie drużyn do zawodów.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu komendant gminny ZOSP RP powinien umieć:

- określić cele szkolenia i ćwiczenia,
- omówić pomoce dydaktyczne do przeprowadzenia szkolenia i ćwiczenia,
- omówić dokumentację działalności szkoleniowej OSP,
- zorganizować doskonalenie dla strażaków ratowników OSP,
- nadzorować przeprowadzanie szkoleń i ćwiczeń,
- zastosować w praktyce treść regulaminu zawodów sportowo-pożarniczych dla ochotniczych straży pożarnych, młodzieżowych drużyn pożarniczych (podział na grupy, konkurencje, wymagany sprzęt, punktacja),
- sprecyzować zasady organizowania i sposób przeprowadzania zawodów,
- zorganizować wyznaczanie torów i ustawianie przeszkód,
- omówić wymaganą dokumentację do zawodów,
- stosować zasady bhp w zawodach sportowo-pożarniczych.

.....
(pieczęć podłużna)

Z A Ś W I A D C Z E N I E

.....
imię (imiona) i nazwisko

urodzon..... dnia ..... r.

w ..... woj. ....

ukończył..... w okresie od ..... r. do ..... r.

szkolenie .....

według programu z dnia .....r.

przeprowadzone w .....

z wynikiem: .....

....., dnia ..... r.
(miejsowość)

Nr .....

KOMENDANT

.....
(pieczęć, podpis)

(*) - niepotrzebne wykreślić
Skala ocen - celujący, bardzo dobry, dobry,
dostateczny, dopuszczający, niedostateczny.

